

АД ПЕРШАЙ АСОБЫ

ГУТАРКА СА СТАРШЫНЁЙ НАЦЫЯНАЛЬНАГА БАНКА БЕЛАРУСІ Пётры ПРАКАЛОВІЧАМ

2-3 стар.

АСПЕКТ ПРАБЛЕМЫ

Алег ТРУСАЎ:
"У МОВЕ НАША БУДУЧЫНЯ"

4 стар.

ДЫПКУР'ЕР. НАВІНЫ

3 стар.

ПРАДСТАЎЛЯЕ "LaSandr"

Уладзімір РЫНКЕВІЧ - УТАЙМАВАЛЬНІК
СВАБОДНЫЦЫ АКВАРЭЛІ

4 стар.

**ХРЫСЦІЯНСКАЯ СТАРОНКА
"ЖЫЦЦЁ І ВЕРА"**

5 стар.

Мікалай УЛАШЧЫК ЯК ПОСТАЇЦЬ
БЕЛАРУСКАГА ЗАМЕЖЖА (заканчэнне)

7 стар.

**ПАЭТЫЧНЫ ДЭБЮТ Сяргея
ДУБАВІКА**

7 стар.

АЛІМПІЙЦЫ

"ДЗВЕСЦЕ ПЯЦЬДЗЕСЯТ НА ТРАІХ"
АПОВЕД ПРА СПАРТЫЎНУЮ СЯМ'Ю
АСТАПКОВІЧ — ЯТЧАНКА

8 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА**РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАІНАХ**

Голас Радзімы

4 красавіка 2001 года
Цана 106 рублёў

№ 14 (2728)

E-mail: golas_radzimy@tut.by

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

КУПАЛАЎЦЫ ў ГЛІНШЧАХ

Музей Івана Мележа ў Гліншчанскай сярэдняй школе Хойніцкага раёна наведалі першыя выканаўцы ролей Ганны і Васіля ў спектаклі "Палеская хроніка" на сцэне Акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы народныя артысты Беларусі Лілія Давідовіч і Геннадзь Гарбук. Расчуленыя да слёз здымкам, які тут захаваўся (яны знятыя разам з Мележам пасля пастаноўкі сетага спектакля), артысты на гэты раз сфатаграфаваліся са школьнікамі — землякамі пісьменніка.

Сяргей ХАЛАДЗІЛІН, БелТА.

ЮБІЛЕЙНАЯ АНКЕТА

9 красавіка ў Мінску адбудуцца ўрачыстасці з нагоды 75-годдзя Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі. Напярэдадні мы звярнуліся да сяброў таварыства з трыма пытаннямі, адказы на якія тычацца найбольш запамінальных падзей. Сёння на іх адказваюць народны пісьменнік Беларусі Янка Брыль і паэт Анатоль Вярцінскі.

I. Калі ўпершыню і ў сувязі з чым вы даведаліся пра Дом дружбы?

II. Якія агульныя справы звязваюць асабіста вас з Беларускаім таварыствам дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі?

III. Што новае і найбольш цікавае адкрылі вы для сябе падчас сустрэч з гасцямі з замежжя?

Анатоль ВЯРЦІНСКІ, паэт.

I. Практычна, на справе я даведаўся пра Дом дружбы, калі не памыляюся, недзе на мяжы 1969—1970 гадоў. Тады ў Мінск прыехаў балгарскі паэт і публіцыст Стэфан Паптонеў. Прыехаў з намерам сабраць матэрыял для сваёй кнігі пра Беларусь. І вось я разам з супрацоўнікамі Дома дружбы спрыяў свайму балгарскаму калегу ў ажыццяўленні яго плана. Заўважу, карыстаючыся выпадкам, што кніга была напісана і выдадзена пад назовам "Беларус — бяла балада" ("Беларус — белая балада") і што С. Паптонеў, стаўшы з таго часу адным з самых верных сяброў нашай краіны і актыўным перакладчыкам і прапагандыстам у сябе на радзіме беларускай літаратуры, з'яўляецца на сённяшні дзень старшынёй Таварыства дружбы "Балгарыя — Беларусь". Так што тую першую сустрэчу ў гасцінным ДOME дружбы нельга не згадваць — з добрым, светлым пачуццём...

II. Шмат якія. Каля дзевяці гадоў я з'яўляюся членам праўлення і прэзідыума таварыства. Амаль столькі ж часу ўзначальваю таварыства "Беларусь — Кітай", што абавязвае і дае мне магчымасць прымаць актыўны ўдзел у высакароднай справе культурнага супрацоўніцтва паміж нашымі краінамі і народамі. Уваходжу таксама ў склад праўлення таварыства "Беларусь — Латвія". Ахвотна бяру ўдзел у іншых, самых розных імпрэзах, якія ладзяцца ў сценах БелТД.

Заканчэнне на 2-й стар.

ДА ўВАГІ ЗАМЕЖНЫХ ЧЫТАЧОЎ!

УСТАНОВА "РЭДАКЦЫЯ ГАЗЕТЫ
"ГОЛАС РАДЗІМЫ" АДКРЫЛА СВОЙ
ВАЛЮТНЫ РАХУНАК 3015107098020
У ААТ "БЕЛЗНЕШЭКАНОМБАНК"
МІНСКАЕ АДДЗЯЛЕННЕ 2,
КОД 153001215.

Заканчэнне на 3-й стар.

ВІНШУЕМ!**ЛАЎРЭАТЫ ДЗЯРЖАЎНЫХ ПРЭМІЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ 2000 ГОДА****У ГАЛІНЕ ЛІТАРАТУРЫ:**

імя Янкі Купалы

(за творы паэзіі і драматургіі)

Скарынін Уладзімір Максімавіч, паэт перакладчык, член грамадскага аб'яднання "Саюз беларускіх пісьменнікаў", — за мастацкі пераклад паэмы Дантэ Аліг'еры "Боская камедыя" ў кнізе, апублікаванай у 1997 годзе;

імя Якуба Коласа

(за творы прозы)

Кусянкоў Мікола Сяргеевіч, пісьменнік, кіраўнік групы "Памяць" выдавецтва "Мастацкая літаратура", — за дыялогі "Явар з калінаю" і "Арляк і зяюля", апублікаваныя ў 1994 і 1998 гадах;

імя Кастуся Каліноўскага

(за работы ў галіне мастацкай публіцыстыкі (літаратура, мастацтва)

Ліпскі Уладзімір Сцяпанавіч, пісьменнік, галоўны рэдактар часопіса "Вясёлка", прэзідэнт Беларускага дзіцячага фонду, член Нацыянальнай камісіі па правах дзіцяці, — за створаньня ў 1997—2000 гадах творы для дзяцей, якія выходзяць любоў да Радзімы, сям'і,

Заканчэнне на 2-й стар.

ТОЛЬКІ ФАКТ**ПЛАНУЕЦЦА ПА-
БУДАВАЦЬ НОВУЮ
ЭЛЕКТРАСТАНЦЫЮ
МАГУТНАСЦЮ 900
МВт**

Пра гэта паведаміў віцэ-прэзідэнт канцэрна "Белэнерга" Уладзімір КАРДУБА.

Будаўніцтва Зэльвенскай ГРЭС (Гродзенская вобласць) запланавана ў адпаведнасці з асноўнымі накірункамі энергетычнай палітыкі Беларусі на перыяд да 2010 года.

"Праект будаўніцтва электрастанцыі ўжо падрыхтаваны, — адзначыў У. Кардуба. — Для яго рэалізацыі неабходна адшукаць сродкі і вызначыцца з патэнцыяльным інвестарам". Набліжанасць новай ГРЭС да мяжы з Польшчай, на адлегласці каля 80 кіламетраў, робіць праект прываб-

ным у плане развіцця і пашырэння экспарту беларускай энергіі ў краіны Заходняй Еўропы. Кошт будаўніцтва першай чаргі электрастанцыі каля 470 мільёнаў долараў.

На баланс канцэрна "Белэнерга" знаходзіцца 23 цеплавяныя электрастанцыі магутнасцю 7 619 МВт, 34 раённыя кацельныя, 11 малых гідрэлектрастанцый магутнасцю 8,1 МВт.

**ЖЫХАРЫ БРЭСТА
АТРЫМАЮЦЬ МАГЧЫ-
МАСЦЬ БЯСПЛАТНАГА
ДОСТУПУ У ІНТЭРНЭТ.**

Як паведаміў каардынатар праекта ІАТР на Беларусі Аляксандр САЛАДКОЎ, такая магчымасць будзе прадастаўлена пасля адкрыцця ў Брэсце на базе філіяла Рэспубліканскай навукова-тэхнічнай бібліятэкі ў

красавіку 2001 года прадстаўніцтва праекта ІАТР (праграма навучання і доступу ў Інтэрнэт).

Прадстаўніцтва гэтага праекта ўжо функцыянуе ў Мінску і Гродне. Плануецца, што на працягу гэтага года яны адкрыюцца таксама ў Гомелі і Віцебску.

Падрыхтавала
Алена РУДЗЬ.**ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ**

Паважаныя калегі, віншую вас з выходам "Голасу Радзімы" ў Інтэрнэт.

Добра і тое, што цяпер існуе магчымасць дасылаць вам матэрыялы па e-mail: golas_radzimy@tut.by

З пажаданнямі ўсяго самага найлепшага

Юрый ЛАБЫНЦАЎ,
Ларыса ШЧАВІНСКАЯ
(Масква).

Раненька на Вялікдзень падымаліся і выходзілі на двор глядзець, як іграе сонейка. Яно радуецца Уваскрэсенню Хрыстову і пераліваецца рознымі фарбамі. Усё ў прыродзе радуецца ў гэты дзень: птушкі шчабечуць, ручайкі бягуць шпарчэй.

Калі маці ці бабуля вярталіся з усмяючай, усё дзеці і дарослыя павінны былі мыцца так, каб кропелькі вады не трапілі на падлогу. Пасля мыцця трэба было абавязкова павадзіць асвячонаым яйкам па твары, каб заўсёды

Заканчэнне на 3-й стар.

ЗАХАВАЙ ТРАДЫЦЫЮ

Малюнак Вячаслава ІГНАЦЕНКІ.

ВЯЛІКДЗЕЊ

Ісус сказаў: "Я ёсць шлях, і ісціна, і жыццё. Ніхто не прыходзіць да Бацькі, Як толькі праз мяне".

Нельга існаваць у бездухоўнай пустэчы. Нельга жыць без веры, без шанавання спадчыны.

З пакалення ў пакаленне перадаюцца традыцыі святаў беларусаў. Самае вялікае з іх — Уваскрэсенне Хрыстова, ці Вялікдзень. Яму папярэдні-

чае Вялікі пост, каб ачысціць душу і папрасіць пакаяння за грахі. У дні посту людзі не ладзілі вяселляў, шумных гулянак з танцамі і песнямі, а часцей хадзілі ў царкву.

Напярэдадні Вялікадня кожная гаспадыня прыбіраласва хату, бялілі сцены і печ, усё прыводзілі да ладу. Верылі, што Ісус зойдзе да кожнага ў гасці. Рыхтавалі смачную ежу. Абавязкова пяклі пірагі і фарбавалі яйкі, якія асвячалі ў царкве.

БУДЗЕМ РАЗАМ!

АД ПЕРШАЙ АСОБЫ

— Пётр Пятровіч, што вы лічыце сёння асноўнай задачай Нацыянальнага банка краіны, як адзначаеце вынік дзейнасці за два першыя месяцы?

— Як і заўсёды, асноўнай задачай Нацбанка з'яўляецца стварэнне ўмоў для паглыблення фінансава-эканамічнай стабільнасці, зніжэнне тэмпаў інфляцыі, умацаванне беларускага рубля. Але не менш важна забяспечыць неабходныя ўмовы для працягу эканамічнага росту, павышэння даходаў насельніцтва і выканання ўсіх іншых прагнозных паказчыкаў сацыяльна-эканамічнага развіцця рэспублікі. А вырашыць гэтыя задачы можна, толькі замацаваўшы банкаўскую сістэму, нарастчышы яе фінансавы патэнцыял. Банкі ж — гэта крывяносна-я сістэма эканомікі. У гэтых умовах найбольш прыярытэтная задачай для нас з'яўляецца дасягненне стабільнага і прадказуемага абменнага курса беларускага рубля.

І трэба сказаць, што з гэтай задачай мы спраўляемся, дэвальвацыя афіцыйнага курса беларускага рубля да расійскага з пачатку года склала 1,4 працэнта ў сярэднім за месяц. Да долара ЗША тэмпы дэвальвацыі складаюць 2,5 працэнта ў месяц, гэта значыць, усё адпавядае нашым прагнозным паказчыкам. У цэлым за два месяцы рост інфляцыі склаў 8,9 працэнта, што ў 2,8 раза ніжэй у параўнанні са студзенем-лютым 2000 года. Стаўка рэфінансавання паступова зніжалася ў намінальным выражэнні, а ў рэальным — падтрымлівалася на станоўчым узроўні: плюс 1,9 працэнта за студзень і плюс 2,6 працэнта за

Пётр ПРАКАПОВІЧ: «СИТУАЦЫЯ ПРАДКАЗАЛЬНАЯ...»

Гутарка са старшынёй Нацыянальнага банка Беларусі

плоты. Гэта дало магчымасць прадаставіць крэдытаў ураду 20,4 мільярда рублёў, у тым ліку 18,3 мільярда — на жыллёвае будаўніцтва і 2,1 мільярда — на кампенсацыю ўкладаў насельніцтва. Гэта значыць, строга ў адпаведнасці з асноўнымі накірункамі фінансава-крэдытнай палітыкі. Варта адзначыць, што замежныя актывы за два месяцы павялічыліся на 11,6 працэнта і складаюць 168 мільянаў долараў ЗША.

— А якія далейшыя крокі Нацыянальнага банка па ўмацаванні банкаўскай сістэмы краіны?

— Няхай не здасца дзіўным, але гэта — прадастаўленне большай самастойнасці камерцыйным банкам. Справа ў тым, што ўсе краіны з пераходнай эканоміяй у пачатковым перыядзе вымушаны ствараць банкі ці то экспертныя, ці то інвестыцыйныя, таму што ў гэты перыяд няма інвестараў, якія маглі б стварыць банк, што працуе на інтарэсы дзяржавы. Напрыклад, чэшскі Экспартны банк, які шырока аперыруе ў краіне, і за мяжой. Хто яго галоўны акцыянер? Зразумела, урад Чэхіі. І так — усюды. Але калі ўсё стабілізуецца і будзе створана моцная банкаўская сістэма з вялікай колькасцю інвестараў, урад і Нацыянальны банк могуць паступова прадаваць свае пакеты акцый.

Так паступілі і мы: ужо прыня-

та рашэнне аб выхадзе Нацбанка з праўленняў Ашчаднага і Аграбанкаў, паколькі на працягу двух папярэдніх гадоў мы прадлі сваю долю ў іх ураду. Што тычыцца астатніх банкаў, то графік выхаду з іх асноўных фондаў будзе распрацаваны ў другой палове гэтага года, ён будзе разлічаны на некалькі гадоў, не менш, чым на пяць.

Што ж тычыцца «проблемных» банкаў, тут два шляхі. Адзін — гэта дапамога тым, хто трапляе ў крызісны стан, напрыклад — «Пашук». Мы яму ўжо аказалі ў гэтым годзе падтрымку, выдзеліўшы на льготных умовах крэдытны рэсурс — 500 мільянаў беларускіх рублёў. І будзем так паступаць да канца года, калі (як мы плануем) банк зможа ўвайсці ў рэжым нармальнага функцыянавання, забяспечыўшы выкананне ўсіх сваіх абавязкаў перад укладчыкамі, і выкананне ўсіх нарматываў Нацыянальнага банка. Другі (як у выпадку з «Белбалтыяй» і «Белкамбанкам») — ліквідацыя іх. Справа ў тым, што палітыка, якую яны праводзілі, прывяла да таго, што ў Нацбанка не было выбару: уладальнікі і кіраўнікі банкаў не прынялі канкрэтных мер для вываду іх з крызісу, хача час і магчымасці для гэтага ім былі прадастаўлены. Але, тым не менш, на першае студзеня бягучага года абодва банкі мелі

адмоўную рэнтабельнасць і даўгі, што і прывяло да такога рашэння. Зараз, згодна з сумеснай пастановай урада і Нацбанка пачата працэдура пераафармлення ўкладчыкаў гэтых банкаў, што павінна забяспечыць захаванне ўсіх інтарэсаў укладчыкаў. А мы пастараемся зрабіць усё неабходнае, каб гэтыя выпадкі ў беларускай банкаўскай сістэме былі апошнімі.

— Тады хацелася б пачуць вашу думку па адным з самых актуальных пытанняў сёння — аб увядзенні агульнай валюты Саюзнай дзяржавы і сумесным з Расіяй эмісійным цэнтрам.

— Журналісты любяць нагнаць страхі «па прычыне і без». Давайце разважаць спакойна: мяркуецца, што з першага студзеня 2005 года ў Беларусі будзе ўведзены расійскі рубель, але ўжо стаіць крык, што гэта не адпавядае нашай Канстытуцыі. Па-першае, не ўводзіцца, а толькі прынята рашэнне аб магчымым увядзенні, прычым напісана — пры якіх умовах. Пры гэтым павінна быць забяспечана выкананне ўсіх мер, а менавіта: стварэнне адзінай эканамічнай прасторы, адзінай мытнай прасторы, аднолькавых умоў для суб'ектаў гаспадарання і многае іншае. Гэта значыць, павінна быць выканана цэлая праграма мер. Таксама ў пагадненні вызначана, што пытанне аб увядзенні агульнай валюты будзе

прымацца асобным пагадненнем. Вось калі складзецца новая сітуацыя, тады і будучы патрэбны кардынальныя рашэнні. Сёння ж, на мой погляд, ніякіх парушэнняў ні Канстытуцыі, ні іншых законаў РБ няма.

І яшчэ. Па законах эканомікі любое пагадненне павінна быць выгадна абодвум бакам, таму ўвядзенне адзінай валюты выгадна і Расіі, і Беларусі. Сёння ж у свеце ўсюды праходзяць працэсы інтэграцыі, і мы нікога новага не прыдумалі. Напрыклад Германія мае швэрску валюту — марку і ідзе на тое, каб змяніць яе на еўра, з якім яшчэ патрабуецца шмат працы, каб яна стала швэрдным, як марка хача б... І ўсім астатнім краінам Еўрасаюза, відавочна, выгадна знаходзіцца ў гэтым альянсе. А ў нас яшчэ столькі праблем і пытанняў, што вырашаць іх разам — значна лягчэй.

Цяпер — пра эмісійны цэнтр. Як вядома, гэта пытанне пакуль камчаткова не вырашана (як і аб увядзенні адзінай грашовай адзінкі), таму пагадненне па іх пераносіцца на больш позні перыяд — прыкладна да 2003 года, калі будзе прымацца канстытуцыйны акт, а разам з ім — пытанне аб эмісійным цэнтры. Пакуль што да яго існуе розны падыход з боку Нацыянальнага банка РБ і Цэнтральнага банка РФ. Мы прапануем зрабіць эмісійны цэнтр у адпаведнасці тым, што запісана ў Саюзным

ВІНШУЕМ!

ЛАЎРЭАТЫ ДЗЯРЖАЎНЫХ ПРЭМІЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ 2000 ГОДА

— Пачатак на 1-й стар. —

«Пралескі ў небе», «Мама. Малітва сына», «Каралева белых прынцэс», а таксама за кнігу «Я. Праўдзівы аповед пра твой і мой радавод».

У ГАЛІНЕ МАСТАЦТВА, ДЫЗАЙНУ І АРХІТЭКТУРЫ: за шырокае прызнання работы рэжысёраў, дырыжораў, балетмайстраў, хормайстраў, артыстаў, мастакоў, сцэнарыйстаў, кампазітараў і драматургаў, апэратараў у пастаноўках тэатраў, кінастудый, на тэлебачанні і радыё

Пелагейчанка Эдуард Іванавіч, народны артыст РСФСР, саліст оперы, вядучы майстар сцэны Нацыянальнага акадэмічнага тэатра оперы Рэспублікі Беларусь, — за сцэнічныя работы 1996—1999 гадоў (партыі Радэмеца ў оперы Дж. Вердзі «Аіда», Германа ў оперы П. Чайкоўскага «Пікавая дама», Хазз ў оперы Ж. Бізэ «Кармэн», Турыду ў оперы П. Масканы «Сельскі гонар», Альфрэда Іпа ў оперы С. Картэса «Візіт дамы»);

за творы жывапісу, скульптуры, графікі, манументальна-дэкаратыўнага і прыкладнага мастацтва, дызайну

Славак Валерыі Пятровіч, мастак-графік, дацэнт кафедры графікі Беларускай акадэміі мастацтваў, член грамадскага аб'яднання «Беларускі саюз мастакоў», — за цыкл графічных твораў ваводле матываў беларускіх казак, створаных у 1995—1998 гадах;

Казакевіч Мікалай Канстанцінавіч, мастак-жывапісец, заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь, член грамадскага

аб'яднання «Беларускі саюз мастакоў», — за серыю пейзажаў «Краявіды Беларусі», выкананых у 1995—1998 гадах.

У ГАЛІНЕ ГУМАНІТАРНЫХ І САЦЫЯЛЬНЫХ НАВУК

Мацкевіч Юзэфа Фларыянаўна, доктар філалагічных навук, член-карэспандэнт Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, загадчык аддзела Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, **Клімчук Фёдар Данілавіч**, кандыдат філалагічных навук, старшы навуковы супрацоўнік таго ж інстытута, **Чабярук Алена Іванавна**, кандыдат філалагічных навук, старшы навуковы супрацоўнік таго ж інстытута, **Яшкін Іван Якаўлевіч**, кандыдат філалагічных навук, старшы навуковы супрацоўнік Нацыянальнага навукова-асветнага цэнтра імя Францыска Скарыны пры Міністэрстве адукацыі Рэспублікі Беларусь, **Рамановіч Яўгенія Міхайлаўна**, кандыдат філалагічных навук, старшы навуковы супрацоўнік Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, **Лобач Святлана Георгіеўна**, малодшы навуковы супрацоўнік таго ж інстытута, — за цыкл работ «Лексічны атлас беларускіх народных гаворак» у 5-ці тамах.

Круталевіч Вадзім Андрэевіч, доктар юрыдычных навук, прафесар, галоўны навуковы супрацоўнік Інстытута дзяржавы і права Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, — за цыкл работ «Гісторыя Беларусі: абвясчэнне і станаўленне беларускай дзяржаўнасці (1917—1922 гг.)».

АГУРКІ З «ЦЯПЛІНАГА»

Больш за 1,5 тоны агуркоў, вырашчаных па галандскай тэхналогіі, паставіў на прылаўкі магазінаў Гомеля цэх № 1 агародніны прыгараднага саўгаса «Цяпліны». Задаволена вынікамі сваёй працы вопытны агароднік Наталля ПРАТАСАВА (на здымку).

Фота БелТА.

ЮБІЛЕЙНАЯ АНКЕТА

— Пачатак на 1-й стар. —

Вабяць мяне, прызнаюся, у Дом на Захарава, 28, і пачлавечы добрыя адносіны з яго супрацоўнікамі — добразычлівымі, гасціннымі і ў той жа час дзелавымі людзьмі, энтузіястамі сваёй справы.

III. Адкажу радкамі ўласнага верша. Падчас кожнай з сустрэч пераконваўся яшчэ раз, што

усе мы былі дзецьмі, ва ўсіх нас былі маці. Жывем на адной планеце — як у адной хаце.

Янка БРЫЛЬ, народны пісьменнік Беларусі.

I. У 1956 годзе разам з тагачасным старшынёй таварыства Г. Верасавым і пісьменнікам П. Пестраком я ўпершыню ў складзе дэлегацыі Таварыства дружбы ездзіў на Беласточчыну. Потым былі і іншыя падарожжы, але самыя яркія ўражанні захаваліся ад паездкі ў 1967 годзе з доктарам тэхнічных навук М. Севярнёвым у Індыю ў штат

Майсор (цяпер Карнатака) для наладжвання сувязей паміж Беларуссю і гэтым штатам. Мы тады больш за два тыдні пабылі ў Індыі. Пасля я напісаў вялікі нарыс «Душа — не падарожніца», пазней перакладзены на рускую і англійскую мовы. Пасля паездкі ў Карнатаку мы абмяняліся выданнямі кніжак.

II. Доўгі час я быў старшынёй таварыства «Беларусь — Канада». Гэтакім паспрыяла тая акалічнасць, што мне ўжо давлялася пабываць у Канадзе разам з Піменам Панчанкам. Пра свае ўражанні напісаў вялікі нарыс «На другім баку планеты», які друкаваўся і ў нас, на Беларусі, і ў Расіі, у прыватнасці, у часопісе «Огонёк».

Пасля абрання старшынёй сустракаўся з канадскімі дэлегацыямі і прымаў удзел у іншых мерапрыемствах, звязаных з гэтай краінай.

Мне давлялася даволі актыўна ўдзельнічаць у рабоце таварыства «Беларусь — Польшча», якое ўзначальваў Максім Танк: я быў членам

праўлення. Менавіта тады ў мяне наладзіліся самыя цесныя кантакты з Домам дружбы: прымаў удзел у розных сустрэчах, выступаў перад гасцямі. Часта бываў у Польшчы. Там выйшла каля 10 маіх кніжак. Я займаўся перакладамі прозы польскіх пісьменнікаў, дзякуючы чаму склаліся жывыя адносіны з польскімі пісьменнікамі і выдаўцамі. Апрача гэтага ў Саюзе пісьменнікаў у 1966, 1967, 1971 гадах вёў такую «дзялянку», як міжнародныя сувязі беларускай літаратуры.

III. Гэта вельмі шматграннае пытанне. Пісьменнік павінен ведаць замежную літаратуру. Прыемна і карысна бываць у розных краінах і тут, дома, сустракацца з гасцямі. А дакладней, без гэтага літаратарам проста нельга працаваць. І Таварыства дружбы праводзіла і праводзіць вялікую шматбаковую работу: наладжвае цікавыя сустрэчы з людзьмі, у прыватнасці, з пісьменнікамі розных краін свету.

дагаворы: павінны быць роўныя ўмовы для абедзвюх дзяржаў, яны павінны быць раўнапраўныя і ў адносінах да эмісійнага цэнтра.

Практыка тут простая. Яе прыклад — Еўрапейскі Саюз. Мы гаварылі, што калі Саюзная дзяржава жадае ісці па гэтым шляху, то неабходна адразу стварыць Цэнтральны банк Саюзнай дзяржавы, цэнтральныя ж банкі застаюцца ў Германіі, і ў Люксембургу, і ў Бельгіі... Але гэтыя банкі маюць адпаведную квоту і права прымаць тых або іншых рашэнні. Мы хацелі б, каб таксама было ў Расіі і Беларусі. І ўсё ж мы лічым больш прымальным другі варыянт (улічваючы, што аб'ядноўваюцца толькі дзве дзяржавы): калі ствараецца эмісійны цэнтр у выглядзе сістэмы двух цэнтральных банкаў, гэта значыць па прыкладу, які ў прыбліжэнным выглядзе дзейнічае ў ЗША. Там існуе 12 цэнтральных банкаў, кожны з якіх, дарэчы, карыстаецца правам эмісіі, нават наяўнай валюты. І ніякіх катастроф з-за гэтага ў ЗША не адбылося.

У нас жа пры наяўнасці двух Цэнтрабанкаў, Міжбанкаўскага валютнага савета, на якім могуць прымацца найбольш важныя рашэнні, ніякі перашкод для стварэння такога цэнтрыяма. Проста кожны з бакоў у адпаведнасці з рашэннямі гэтага савета і ўласнай грашова-кредытнай палітыкай павінен прыняць на сябе абавязкі па памерах эмісіі. Скажам, дамовіліся, што яна павінна быць, да прыкладу, у межах да 3 працэнтаў ад ВВП. Вось Расія і выпускае да 3 працэнтаў свайго ВВП, а Беларусь — свайго. Абедзве краіны кантралююць адна

адну і не выходзяць за гэтыя параметры. Вось і ўсё! І мы перакананы: прыйдзе час, і нашы калегі з Цэнтрабанка Расіі пагодзяцца з намі.

— Вы сцвярджаеце, што банкаўская сістэма Беларусі працуе паспяхова. А як гэта адбілася на такім паказчыку, як залаты запас?

— Добрае пытанне. Магу сказаць, што за два месяцы чыстыя замежныя актывы (рэзервы) Нацыянальнага банка павялічыліся на 11,6 працэнта і складаюць на 1-е сакавіка 168 мільёнаў долараў ЗША. Калі гаварыць пра залатыя рэзервы, то Нацбанк на 1 студзеня меў прыкладна 4,5 тоны золата, а ў гэтым годзе збіраемся гэту колькасць нарошчваць, таму што лічым нармальным наяўнасць у нашых запасах прыкладна 10 тон золата. І калі ўлічыць, што яшчэ два гады назад у нас быў нульвы паказчык, а сёння 4,5 тоны, то думаю, што праз некалькі гадоў выйдзем на патрэбную лічбу.

— Мы гаварылі пра "глобальныя" пытанні. Цяпер хацелася б даведацца, як выглядае справа з укараненнем у краіне сістэмы разліку па пластыкавых картках — увесь жа свет ужо даўно перайшоў на гэтую форму абслугоўвання?

— На жаль, асабліва абрадаваць вашых чытачоў не змагу. Так, праграма укаранення пластыкавых карткаў распрацавана, але ажыццяўляецца яна пакуль яшчэ марудна. Тут дзве прычыны: па-першае, на яе ўкараненне патрабуюцца вялікія матэрыяльныя затраты, а ў нас сёння такіх грошай няма. Па-другое, гэта праца не толькі банкаў, але і гандлю — дзейні-

чаць трэба паралельна. Таму колькасць магазінаў, дзе можна разлічвацца па картках, з кожным годам павялічваецца, але, на жаль, недастаткова. Да таго ж само насельніцтва яшчэ не прывычалася да гэтай формы абслугоўвання. Напрыклад, у Салігорску на калійным камбінаце мы патрацілі два гады, каб пераканаць рабочых перайсці на безнаўны разлік. Тое ж самае сёння робім у Мазыры, укараняючы гэту праграму. Але такі працэс патрабуе пэўнага змянення псіхалогіі нашых грамадзян, і ідзе ён даволі марудна. І ўсё ж перакананы: праграма будзе выконвацца.

— І апошняе: вашы прагнозы ў адносінах курса беларускага рубля.

— Курс у адносінах да долара ЗША і расійскага рубля знаходзіцца ў параметрах тых прагнозных паказчыкаў, якія мы аб'явілі, гэта значыць, дэвальвіруецца не больш за 3 працэнтаў у сярэднім за месяц — да долара, і не больш за 2 працэнтаў — да рубля. Па нашых прагнозах, на канец квартала (на 1-е красавіка) ён не будзе вышэй за прагнозы, хутчэй наадварот — на 20—30 рублёў ніжэйшы. Прыклад: на 1-е сакавіка па прагнозах чакаўся курс 1 275 рублёў да долара, а быў 1 240.

Праўда, у сакавіку павялічыўся попыт на валюту з боку насельніцтва, гэта звязана з тым, што ў гэтым месяцы людзі атрымалі больш наяўных грошай. І ўсё ж на пачатку красавіка курс утрымліваецца ў вызначаных межах. Валюты дастаткова.

Гутарыў Юрый ВАЛОШЫН.

СУПРАЦОЎНІЦТВА: РАЗАМ МЫ МАЦНЕЙШЫЯ

Калі з Расіяй і Украінай Беларусь больш супрацоўнічае ў галіне развіцця фізічнай культуры і спорту, то з Францыяй умацоўваюцца сувязі ў турыстычным бізнесе. Гэта і зразумела: Расія змагла пасля распаду СССР не толькі захаваць разбураную ў іншых рэспубліках інфраструктуру спорту, але і паспяхова развіваць яе. А гэта дае магчымасць пераймаць станоўчы вопыт спартсменаў іншых краін СНД.

Таму Праграма супрацоўніцтва на 2001 год прадугледжвае правядзенне ў Беларусі і Расіі больш за 30 мерапрыемстваў па 11 відах спорту. Многія з іх сталі традыцыйнымі: міжнародныя спаборніцтвы на прызы А. Мядзведзя (барацьба вольная), памяці У. Рыжанкова (баскетбол), мемарыялы І. Ярыгіна (барацьба вольная) і братоў Знаменскіх (лёгкае атлетыка) і іншыя. Асабліва важна правядзенне ўзгодненай палітыкі на міжнароднай спартыўнай арэне, у прыватнасці, у Камітэце па развіццю спорту

22 сакавіка ў Мінску кіраўнікі спорту і турызму Беларусі, Расіі, Украіны і Францыі падпісалі Праграму супрацоўніцтва ў сваёй галіне. На цырымоніі падпісання прысутнічалі паслы гэтых краін.

Савета Еўропы, ЮНЕСКА, у структурах Міжнароднага алімпійскага камітэта. Не менш важнае сумеснае выкарыстанне патэнцыялу навуковых і медыцынскіх устаноў для забеспячэння вышэйшых дасягненняў, узаемнае выкарыстанне спартыўных баз.

Францыя ж больш супрацоўнічае з Беларуссю ў галіне турызму, з'яўляючыся адным з галоўных партнёраў нашай краіны ў Заходняй Еўропе, на турыстычным рынку Францыя працуе каля 10 тураператараў Беларусі. У перыяд ажыццяўлення Праграмы супрацоўніцтва былі створаны інфармацыйныя цэнтры ў Гродне, Віцебску, Полацку і Брэсце, мэтаю якіх з'яўляецца збор і апрацоўка інфармацыі пра турыстычныя магчымасці рэспублікі, распрацоўка турыстычных маршрутаў па Беларусі.

Узамен наша краіна можа прапанаваць шырокія магчымасці, звязаныя з арганізацыяй паліяўных і рыбалоўных тураў у прыродных запаведніках рэспублікі: Белавежскай пушчы і на Браслаўскіх азёрах, у дзяржаўным біясферным Бярэзінскім запаведніку, арганізацыю транзітнага абслугоўвання грамадзян усіх краін, у тым ліку пры адпачынку ў Крыме, на Украіне.

Алесь КОЛА.

ЗАХАВАЙ ТРАДЫЦЫЮ

ВЯЛІКДЗЕНЬ

—Пачатак на 1-й стар.—

быў чыстым і не прыставалі ніякія балячкі.

Усе сямейнікі, прыгожа апрапуўшыся, тройчы перахрысціўшыся, садзіліся за стол. Спачатку кожны павінен быў укусіць па кавалачку той асвачонай ежы, што прынеслі з царквы. Разгавеўшыся, бралі з сабою чырвоныя яйкі і ішлі на вуліцу.

На Вялікдзень родныя, знаёмыя віталіся не так, як звычайна, а словамі: "Хрыстос уваскрэс!". У адказ чулі: "Сапраўды уваскрэс!" Затым тройчы цалаваліся, частавалі адзін аднаго яйкамі, цукеркамі, жадалі добра і здароўя.

На вуліцы ж ішла гульня ў біткі яйкамі. Яна праходзіла з гумарам, падкавыкамі: "Хіба ж гэта ў цябе біткі!" "А ў цябе яйкі ад чорнай куры!" Тыя, хто вырашыў пабіцца яйкамі, доўга прымерваліся, "мацалі" яйкі на зуб, каб па гуку вызначыць, чыё мацнейшае. Самыя азартныя ішлі на хітрыкі, рабілі падманкі: залівалі яйкі воскам (так званыя "вашчанкі") або смалою ("смалянкі"). Выкрыць такога махляра лічылася справай гонару. Хто ж прайграваў усе яйкі, бег да дому па сырыя. Такага ўжо чакалі і стараліся разбіць яго яйкі ў кішэні.

Дзеці ладзілі сваю гульню — рабілі жалабкі і па іх качалі яйкі; чыё далей закоціцца, той і выйграваў. А яшчэ клалі яйка пад капалюш, і трэба было здагадацца, куды яно ляжыць наскома.

Абавязкова на Вялікдзень хадзілі валачобныя

гурты — спявалі, віншавалі людзей са святам.

Валачобныя людзі добрыя. Валачыліся, намачыліся.

Зайшлі да бабкі, пасушыліся.

І дала ім бабка яечка.

Валачобнікі развіталіся, Доўга з бабкаю

цалаваліся.

Так з песнямі неслі радасць валачобнікі ў кожную хату, ухваляючы Вялікдзень і вясну-красну.

На свята, на Вялікдзень, Вясна-красна на ўвесь свет!

Ішлі, прыйшлі валачобнікі, Вясна-красна на ўвесь свет!

Дачакаліся святых

святочкаў,

Вясна-красна на ўвесь свет!

Светлых святочкаў—

Вялікоднічкаў,

Вясна-красна на ўвесь свет!

Першага свята — Святога

Вялічка,

Другога свята — Святога

Юр'я,

Трэцяга свята — Святога

Міколу,

Вясна-красна на ўвесь свет!

Нахадзіўшыся, наспяваўшыся, валачобнікі збіраліся ў цэнтры вёскі ці ў каго ў двары. Раскладвалі ўсё, што назбіралі, частавалі ўсіх і ладзілі танцы да позняй ночы.

У першы дзень Вялікоддзя нават у печы не палілі і ніякую працу не рабілі. На другі дзень бабкі насілі ўнукам пачастункі абавязкова з чырвонымі яйкамі, жадалі моцы ды казалі: "Дай Бог за год даждаці ды зноў Вялікдзень сустракаці!"

Хай жа і вам будзе добра!

Шануйце адзін аднаго.

Хрыстос уваскрэс!

Падрыхтаваў

Мікола КОТАЎ.

РАКУРС

Унікальны помнік XIX стагоддзя аднавілі работнікі гомельскага гарадскога аб'яднання "Водаканал", зрабіўшы дакладную копію водаразборнай калонкі, якой гараджане карысталіся больш за 120 гадоў назад. Такая калонка была ўстаноўлена на тэрыторыі маёнтка Румянцавых-Паскевічаў (зараз гарадскі парк культуры і адпачынку). І кожны жадаючы, апусціўшы манетку, мог набраць вады.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА.

ДЫПКУР'ЕР

ВІЗИТ ПРАДСТАЎНІКОЎ ДЗЯРЖДЭПАРТАМЕНТА ЗША

Беларусь з рабочай паездкай наведваў намеснік памочніка Дзяржаўнага сакратара ЗША па новых незалежных дзяржавах Джон Пурнэл і начальнік аддзела Беларусі, Малдовы і Украіны Дзярждэпартаменту ЗША Грэг Пэрэт.

Прыезд высокапастаўленых супрацоўнікаў Дзярждэпартаменту — фактычна першы візит прадстаўнікоў новай адміністрацыі ЗША ў Беларусь. Лічым неабходным падкрэсліць, што любыя крокі новай адміністрацыі, якія б сведчылі аб гатоўнасці Злучаных Штатаў наладзіць прадукцыйнае ўзаемадзеянне з беларускімі ўладамі, будуць вітацца беларускім бокам.

БЕЛАРУСКА-ВЕНГЕРСКІЯ ПЕРАМОВЫ ПА КОНСУЛЬСКІХ ПЫТАННЯХ

У Будапешце адбыліся беларуска-венгерскія перамовы па ўзроўні кіраўніцтва консульскіх упраўленняў МЗС Беларусі і Венгрыі па праекце Пагаднення паміж урадамі аб узаемных бязвізавых паездках грамадзян па дыпламатычных і службовых пашпартах.

У сувязі з плануемым увядзеннем з 1 чэрвеня бягучага года візавага рэжыму абмеркаваны пытанні ўрэгулявання ўзаемных паездак грамадзян.

Беларускі бок прапанаваў заключыць дамоўленасць аб устаўленні на прыпынках узаемнасці мінімальнага ставак консульскіх збораў за выдачу віз грамадзянам абедзвюх краін. У гэтай сувязі венгерскі бок адзначыў, што асабліваці ўнутранага заканадаўства і абавязальнасці ў рамках міжнародных дамоўленасцей не дазваляюць яму пайсці ў цяперашні час на зніжэнне існуючых ставак консульскіх збораў.

Абмеркаваны шляхі спрашчэння ўзаемных паездак міжнародных груза- і пасажыраперавозчыкаў у галіне візавых адносін, пагадзіліся з неабходнасцю ўлічваць інтарэсы адпаведных прафесійных аб'яднанняў абедзвюх краін і дамовіліся працягваць кансультацыі па гэтым пытанню.

О ДЕЙСТВИЯХ МИД БЕЛАРУСИ ПО ЗАЩИТЕ ОТЕЧЕСТВЕННЫХ ТОВАРОПРОИЗВОДИТЕЛЕЙ ОТ НЕДОБРОСОВЕСТНОЙ ИНОСТРАННОЙ КОНКУРЕНЦИИ

С целью защиты отечественных товаропроизводителей от недобросовестной иностранной конкуренции создана правовая основа применения специальных защитных, антидемпинговых и компенсационных мер при импорте товаров.

Закон Республики Беларусь от 2 декабря 1999 года "О мерах по защите экономических интересов Республики Беларусь при осуществлении внешней торговли" определил принципы и общие условия применения инструментов защиты внутреннего рынка от импорта, который причиняет или может причинить существенный ущерб отечественному производству — специальных защитных мер, антидемпинговых мер и компенсационных мер.

В соответствии с вышеуказанным Законом, постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 5 июня 2000 года № 800, а также во исполнение постановления Совета Министров Республики Беларусь от 16 февраля 2001 года № 211 и от 21 февраля 2001 года № 242 Министерством иностранных дел начаты расследования, предшествующие введению специальных защитных мер в отношении импорта в Республику Беларусь табачных изделий и фильтропалочки ацетатной (Приказ МИД Беларуси от 7 марта 2001 года № 30).

Данные расследования проводятся по заявлению белорусских производителей указанных товаров.

Приведенные в заявлении данные за период с 1998 по 2000 год позволяют констатировать наличие возросшего импорта указанных товаров и свидетельствуют о наличии существенного ущерба соответствующим отраслям.

По результатам расследования может приниматься решение о применении в отношении импорта рассматриваемых товаров специальных защитных мер.

Прэс-служба МЗС.

ПРАДСТАЎЛЯЕ «LaSandr»

УТАЙМАВАЛЬНІК СВАВОЛЬНІ АКВАРЭЛІ

Уладзімір Рынкевіч — мастак, мастацтвазнаўца, педагог. Яго даследаванні і адкрыцці тычацца акварэлі. Ён ён аддае перавагу на працягу 25-гадовай творчай дзейнасці. Ён прысвечаны яго самыя смелыя і шчырыя думкі і пачуцці.

Не адмаўляючыся ад выкарыстання традыцыйнай акварэльнай тэхнікі, мастак эксперыментуе і знаходзіць арыгінальныя аўтарскія

прыёмы. Вадзяныя фарбы капрызныя: хутка расцякаюцца і тым самым прымушаюць мастака працаваць аператыўна. Гэтай сваёй непрадказальнасцю яны ўдзельнічаюць у стварэнні вобраза.

Уладзімір Рынкевіч — мастак разумны і вынаходлівы. Ён «прапаноўвае» акварэлі ўсемагчымыя дабаўкі, разнастаіць фактуру асновы для яе, прыбягаючы да спецыяльнай апрацоўкі.

Тэматычна творы Рынкевіча такія ж канкрэтныя, як і бязмежныя па сваёй сутнасці. Мастак, адрозніваючыся паслядоўнасцю ў распрацоўцы тэмы, стварае цыклы лістоў, дзе персанажы — жывыя ці сухія кветкі, дрэвы, птушынае пер'е, рыбы і гэтак далей.

У работах Уладзіміра Рынкевіча прачытваецца прастая і мудрая жыццёвая пазіцыя, выказаная наступнымі

словамі: «У гэтым свеце ўсе мае свой пачатак і канец. Букет сухацвэтаў — вобразнае ўвасабленне кола жыцця. У ім — настальгія па мінулым, здзіўленне сённяшнім, прадбачанне будучыні. Кветкі, як людзі, маюць душу».

«Сакрэтамі» работы майстар шчодро дзеліцца не толькі на занятках у аўдыторыі, але і на старонках

кніжкі «Акварэльны жывапіс». Парады, правераныя на ўласным вопыце, бяспечныя для пачынаючых акварэлістаў.

Патрабавальны да сябе, мастак штогод праводзіць персанальныя выставы, якія, як правіла, складаюцца з новых работ. І заўсёды творчы ўзровень іх крыху вышэйшы за папярэднія.

Ларыса БОРТНІК.

НА ЗДЫМКАХ: Уладзімір РЫНКЕВІЧ; работы з серыі «Італьянскі спытак». 1997 г.

АСПЕКТ ПРАБЛЕМЫ

Таварыства беларускай мовы надрукавала ў газеце «Наша слова» вынікі перапісу насельніцтва 1999 года, якія тычацца нацыянальнага складу і моўнай сітуацыі ў Беларусі. Наш карэспандэнт звярнуўся да старшыні ТБМ Алега ТРУСАВА па каментарыях.

— Спадар Трусаў, вынікі перапісу, якія сведчаць пра ўзросшую пашану насельніцтва краіны да роднай мовы, ацэньваюцца ў беларускім грамадстве вельмі станоўча. Можна казаць, што самасвядомасць беларусаў значна ўзнялася. Аднак ці адпавядае яна вызначанаму ў «Законе аб мовах у Рэспубліцы Беларусь», прынятым 10 гадоў таму? Закон прымаўся ў складаных умовах, яго дзеянне праходзіла ў не менш складаных абставінах. Як вы ацэньваеце яго вынікі для нашай краіны?

— Нягледзячы на тое, што закон поўнасцю так і не быў рэалізаваны, значэнне яго надзвычай вялікае.

Па-першае, гэты закон даў магчымасць праявіцца лепшым талентам нашай інтэлігенцыі. За першыя 5 год яго дзеяння, з 1991-га па 1995-ты, беларускамоўных кніжак агульным накладам было выдадзена больш, чым за апошнія 400 гадоў.

Па-другое, у гарадах пачало адраджацца беларускае школьніцтва, якое ў савецкія часы амаль знікла. На сённяшні дзень нават у Мінску мы маем і Беларускае ліцэй, і 11 сярэдніх школ, дзе пераважае беларуская мова навучання.

Па-трэцяе, на беларускай мове пачалі вучыць студэнтаў ВНУ, чаго ў мінулыя гады і блізка не было. Зараз ёсць навуцальныя ўстановы накітаваныя Беларускага педагагічнага ўніверсітэта, Беларускага ўніверсітэта культуры, дзе больш паловы прадметаў выкладаецца па-беларуску.

Дзякуючы закону, беларуская мова не засталася мовай вяскоўцаў, а зрабілася мовай элітнай, інтэлігентнай, мовай людзей культуры і палітыкаў. Цяпер Аляксандр Вайтовіч, новы кіраўнік «сената» — верхняй палаты парламента, заявіў у газеце «Звязда», што пасяджэнні будуць весціся на беларускай мове.

Зусім нядаўна мы атрымалі ліст з Міністэрства абароны Рэспублікі Беларусь, у якім нас запэўнілі, што вайскоўцы

прымуць удзел у распрацоўцы стратэгіі развіцця Беларускай мовы. Гэта прыклады нашага ўзаемадзеяння з установамі, якія дагэтуль увогуле не карысталіся беларускай мовай.

— Чаму ж закон не спрацаваў у поўнай меры, як мы таго чакалі?

— Не спрацаваў ён па дзвюх прычынах: палітычнай і эканамічнай. Быў праведзены рэфэрэн-

«У МОВЕ НАША БУДУЧЫНЯ»

дум, які запаволіў выкананне закона. У выніку пабольшала чыноўнікаў, якія лічылі, што беларускай мове і культуры надаецца зашмат увагі, маўляў, найперш народ трэба накармаць, захаваць калгасы і гэтак далей... Такім чынам, зніклі беларускамоўныя класы і школы ў Магілёве, амаль поўнасцю была ліквідавана беларуская адукацыя ў Гомелі, дзе справа ішла вельмі добра. Зараз няма ніводнага першага беларускага класа ў Мазыры. Але прайшоў час, хлеба на сталах у людзей не пабольшала, мяса таксама. А свядомасць умацавалася. Да перапісу існавала меркаванне, што беларускай мовай карыстаюцца толькі 25 працэнтаў насельніцтва. Калі ж паглядзелі вынікі апытання, аказалася наадварот: размаўляюць штодня на беларускай мове 36,7 працэнта грамадзян, а 73,7 працэнта пічаць беларускую мову роднай.

Наша таварыства спасылаецца на гэтыя афіцыйныя даныя, калі звяртаемся ў розныя ўстановы, каб кожны чыноўнік ведаў рэальную сітуацыю і пазбавіўся сваіх летуценняў, што нікога беларускага вакол няма, а гэта проста народ такі дурны, што за беларуса можна вырашаць яго лёс.

— У гэтай новай сітуацыі якімі справамі занята ТБМ?

— Беларусаў апошнія 200 гадоў вымушалі размаўляць на мове начальства, якой бы яна ні была. А між тым жыла родная мова,

матчыны казкі і спевы. Гэта і праявілася ў перапісе. Таму мы зараз ставім задачу стварыць нацыянальныя кадры і актыўна збіраем подпісы за адкрыццё Беларускага нацыянальнага ўніверсітэта. Зараз маем больш за 40 000 подпісаў і будзем збіраць яшчэ, пакуль не дасягнем сваёй мэты. Асабліваю падтрымку аказвае правінцыя, напрыклад, жыхары Ліды і Пінска, дзе няма ніводнай дзяржаўнай вышэйшай навучальнай установы. У Лідзе ёсць добрыя вынікі — каля 10 000 подпісаў. Гэты горад увогуле мае

вывучэнню лацінкі, каб ён мог прачытаць у арыгінале, напрыклад, творы Дуніна-Марцінкевіча.

— А ці запатрабавана гэта сённяшнім часам? Здаецца, прасцей пакінуць усё, як ёсць...

— Вядома, запатрабавана! Калі нават у Татарстане, станавой частцы Расіі, з гэтага верасня пачалі пераходзіць на лацінскую графіку, гэта гаворыць толькі аб тым, што культурныя традыцыі жывуць у народзе моцна. Але ж лічу, у законе павінна быць вызначана, што рэформа беларускай літаратурнай мовы мусіць па-

Алег ТРУСАЎ:

«У МОВЕ НАША БУДУЧЫНЯ»

славу цэнтра беларускага школьніцтва. Актыўна вядзецца збор подпісаў у Віцебску, Мазыры, у Асіповіцкім раёне, па ўсёй Беларусі.

— Якіх спецыялістаў мяркуе выпускаць гэты ўніверсітэт?

— Па-першае, кіруючыя кадры, па-другое, кадры для навуковых устаноў. Узровень ведаў дазволіць выпускніку займаць пасаду не ніжэй дырэктара школы.

— А хто будзе выкладаць у Беларускай нацыянальным ўніверсітэце?

— Мы лічым, што ў ім павінны выкладаць людзі, для якіх беларуская мова з'яўляецца штодзённай. У нашай картатэцы маецца больш за 100 выкладчыкаў ад акадэмікаў да кандыдатаў навук. У методыцы выкладання мяркуецца ўлічваць апошнія дасягненні заходнеўрапейскай навукі. Навучэнцы на працягу 5 год будуць вывучаць не адну замежную мову, а тры...

— Як вы лічыце, ці прыспела рэформа Беларускай літаратурнай мовы? Мы зараз маем у ёй столькі праяў і ўжыванняў, што ў пару разгубіцца: якой жа нормы прытрымлівацца?

— ТБМ лічыць, што ў новым законе павінна быць запісана права беларускага народа на захаванне ўсіх гістарычных форм Беларускай мовы. Неабходна адзначыць у законе, што і лацінка — наша гістарычная спадчына. Я асабіста лічу, што кожны вучань у школе некалькі ўрокаў павінен прысвядзіць

зямлі існавала культура мільённага народа, які так жорстка пацярпеў у час Халакосту. На гэтай мове пісалі людзі аб Беларусі і славілі гэту зямлю.

Такім чынам, калі мы распішам у законе месца кожнай мовы, то тады ў нас будзе сітуацыя, што існавала ў 20-х гадах: мы мелі чатыры дзяржаўныя мовы — тытульную беларускую, расейскую, польскую і ідыш.

— Якім павінен быць механізм выканання новага закона, каб з ім не сталася, як з мінулым?

— Гэта павінен быць закон прамого дзеяння, дзе будуць распісаны канкрэтныя мерапрыемствы і канкрэтныя тэрміны.

— Ці прадбачацца ў законе пэўныя прымушальныя меры, па прыкладу суседніх краін: не ведаеш дзяржаўнай мовы, не маеш і працы...

— Гэта запісана і ў старым законе: чыноўнік павінен ведаць дзве дзяржаўныя мовы. Але ж гэта патрабаванне выконвалася не ўсімі. Былі выпадкі, калі ў судах выкарыстоўваліся паслугі перакладчыкаў з беларускай мовы! А гэта значыць, што суддзя не адпавядае пасадазе. Такіх прыкладаў мноства. Стары закон быў аморфны. Ён не прадугледжваў нават пакарання за знявагу беларускай мовы.

— Якое месца павінны заняць у законе мовы нашых суседзяў? Хутка можа стацца так, што нам будзе цяжка размаўляць з імі...

— Галоўны хіб старога закона быў у тым, што ён не вызначыў месца іншых моў. У новым законе трэба вызначыць месца Беларускай мовы, як мовы тытульнай нацыі, затым расейскай, ангельскай і польскай моў.

Польскую мову, як частку нашай культурнай спадчыны, асабліва XVIII стагоддзя, мяркую, трэба вывучаць на ўсіх гуманітарных факультэтах вышэйшых навучальных устаноў і як факультатыву ва ўсіх школах.

Расейскую мову, на маю думку, трэба вывучаць з пятага класа ва ўсіх беларускамоўных школах. Калі з першага класа вучаюцца разам блізкія мовы, гэта нараджае трасянку, мешаніну моў.

Ангельскую мову можна вучаць з першага класа — яна істотна адрозніваецца. А расейскую, польскую, украінскую толькі тады, калі засвойваецца родная.

Нельга пакідаць па-за ўвагай ідыш, адну з яўрэйскіх моў. Гэта таксама наш здабытак. Трэба нейкім артыкулам закона ахоўваць гэту мову, зрабіць некалькі кафедраў па яе вивучэнні. Мы не павінны забываць, што на нашай

зямлі існавала культура мільённага народа, які так жорстка пацярпеў у час Халакосту. На гэтай мове пісалі людзі аб Беларусі і славілі гэту зямлю.

Такім чынам, калі мы распішам у законе месца кожнай мовы, то тады ў нас будзе сітуацыя, што існавала ў 20-х гадах: мы мелі чатыры дзяржаўныя мовы — тытульную беларускую, расейскую, польскую і ідыш.

— Якім павінен быць механізм выканання новага закона, каб з ім не сталася, як з мінулым?

— Гэта павінен быць закон прамого дзеяння, дзе будуць распісаны канкрэтныя мерапрыемствы і канкрэтныя тэрміны.

— Ці прадбачацца ў законе пэўныя прымушальныя меры, па прыкладу суседніх краін: не ведаеш дзяржаўнай мовы, не маеш і працы...

— Гэта запісана і ў старым законе: чыноўнік павінен ведаць дзве дзяржаўныя мовы. Але ж гэта патрабаванне выконвалася не ўсімі. Былі выпадкі, калі ў судах выкарыстоўваліся паслугі перакладчыкаў з беларускай мовы! А гэта значыць, што суддзя не адпавядае пасадазе. Такіх прыкладаў мноства. Стары закон быў аморфны. Ён не прадугледжваў нават пакарання за знявагу беларускай мовы.

— Якія захады робіць ТБМ дзеля стварэння новага Закона аб мовах?

— Створана рабочая група з вядучых навукоўцаў, філолагаў, пісьменнікаў, журналістаў, якія распрацоўваюць Дэкларацыю аб стане Беларускай мовы, стратэгію развіцця Беларускай мовы ў XXI стагоддзі і канцэпцыю новага Закона аб мовах у Рэспубліцы Беларусь. Мы плануем гэтыя матэрыялы вынесці на абмеркаванне нашага чарговага з'езда, які адбудзецца 20 траўня. Пасля, калі дэлегаты абмяркуюць і прымуць гэтыя асноўныя дакументы, мы разашлем іх ва ўсе зацікаўленыя ведамствы, міністэрствы, установы. Чакаць, што ўлады самі пачнуць турбавацца пра новы закон, не прыходзіцца. Ініцыяваць яго стварэнне — наша задача.

Таварыства Беларускай мовы будзе ўдзячнае за любыя выказванні на карысць агульнай справы. У мове наша будучыня.

— Дзякуй за размову!

Гутарыў Віктар МАЦЮШЭНКА.

СУСТРЭЧЫ ў ЕПАРХІЯЛЬНЫМ УПРАЎЛЕННІ

МІСІЯ ВАЖНАЯ І СКЛАДАНАЯ

У Мінскім епархіяльным упраўленні Беларускай праваслаўнай царквы адбылася чарговая сустрэча журналістаў з прадстаўнікамі Гродзенскай і Ваўкавыскай епархій на чале з уладыкам Гродзенскім і Ваўкавыскім АРЦЕМІЕМ.

Летась епархія адзначыла 100-годдзе з часу свайго заснавання. Зараз тут існуе 85 прыходаў, функцыянуе 89 храмаў і адзін жаночы манастыр. Узводзіцца адзіннаццаць новых цэркваў.

Уладыка Арцёмія на чале епархіяльнага ўпраўлення пяць гадоў, але называе гэты, безумоўна, немалы тэрмін толькі «нульвым класам», бо добра ўсведамляе складанасць і важнасць ускладненых на яго місіі. І не толькі на яго, але і ўсіх святшчыннаслужыцеляў епархія. А таму, падкрэсліў уладыка Арцёмія, ён надае вялікае значэнне адукацыі святшчэннікаў, якія сёння павінны мець за плячыма, як мінімум, духоўную семінарыю, а, пажадана, — акадэмію. Пакуль, па меркаванні айца Арцёмія, царква часцей выконвае абраднаую функцыю, хаця глаўная яе мэта — размаўляць з людзьмі пра сутнасць святшчынна-дзейства, тлумачыць яго духоўны сэнс. У сувязі з гэтым асоба ўвага — катэхізацыі. У епархія створана вярчэнная школа для катэхізатараў, якую сёлета наведвае 125 чалавек, працуюць нядзельныя школы. Арганізаваны спецыяльны місіянерскі аддзел, які кантралюе работу ў прыходах, апыкуе бальніцы, працуе з сіротамі, састарэлымі, малымаснымі грамадзянамі, а таксама са зняволенымі ў турмах. Дарэчы, плануецца, што выпускнікі школы катэхізатараў далей будуць выкладаць у нядзельных школах.

На сустрэчы звярталася ўвага на тое, што ў Гродне ў Барыса-

глебскай каложскай царкве паўтара года назад пачаліся богаслужэнні на беларускай мове. Настаяцель храма, малады святшчэннік айцец Аляксандр (Велісейчык) сам дасканала валодае беларускай мовай. На пытанне, як узнікла ідэя беларускамоўных набажэнстваў, быў адказ: вернікі звярнуліся з просьбай. І зараз у загадзя вызначаную нядзелью людзі прыходзяць спецыяльна дзеля беларускай службы. Дарэчы, Каложская царква ў Гродне — помнік гісторыі і старадаўняга дойлідства XII стагоддзя. І яна не адзіная на тэрыторыі епархія. Але, на жаль, захаванне падобных аб'ектаў на практыцы робіцца справай толькі царквы, хаця ўся царкоўная маёмасць на тэрыторыі краіны належыць дзяржаве, якая, здавалася б, і павінна найперш клапаціцца пра захаванне айчынных спадчыны.

Айцец Аляксандр апыкуецца таксама брацтвам, задача якога — місіянерская дзейнасць, у тым ліку і захаванне старадаўняга храма. Зараз Каложскае праваслаўнае брацтва складаецца прыблізна з 25 вернікаў. У Гродне яно не адзінае.

Зразумела, у размове з прадстаўнікамі заходняга прыгранічнага рэгіёна немагчыма не пацікавіцца ўзаемаадносіннямі паміж вернікамі праваслаўнай і каталіцкай канфесій, пануючых на тэрыторыі Гродзеншчыны. Уладыка Арцёмія вызначыў гэтыя стасункі як станоўчыя. У прыватнасці, сярод іншага ён зазначыў, што, калі летась у

Гродне вёўся рамонт кафедральнага сабора, мясцовыя католікі прапанавалі ў якасці дапамогі будаўнічыя рыштванні.

Калі працягваць размову пра спецыфіку епархія, нельга не згадаць плённыя сувязі гродзенцаў з праваслаўнымі грамадзянамі Польшчы, сярод якіх шмат і этнічных беларусаў. Выказвалася меркаванне, што ў праваслаўных палякаў ёсць чаму павучыцца, і сярод іншага выкладанню асноў рэлігійных ведаў моладзі. У польскіх школах у раскладах урокаў пазначаны двайны прадмет «рэлігія-этыка», які вывучаецца ў залежнасці ад пажаданняў вучняў і іх бацькоў. У выпускным атэстаце не ўдакладняецца, якую дысцыпліну — рэлігію ці этыку выбраў вучань: адзнака агульная. Увогуле ў Польшчы існуе правіла: калі ў класе збіраецца сем дзяцей, што належаць да пэўнай канфесіі, школа забяспечвае іх адпаведным выкладчыкам-святшчэннікам.

На Беларусі ж і сёння школа аддзелена ад дзяржавы і адукацыя носіць цалкам свецкі характар. Хаця, улічваючы традыцыйны менталітэт жыхароў краіны, лад жыцця, цяперашні маральны стан грамадства, многія бацькі не супраць наведвання школьных класаў святшчэннікамі, прынамсі, асноўных традыцыйных канфесій, да якіх належыць большасць насельніцтва. Праўда, усё павінна адбывацца толькі ў адпаведнасці з пажаданнямі бацькоў і саміх школьнікаў. Праблема тут існуе, але пакуль беларускае заканадаўства да яе толькі падступаецца. Нельга нават сказаць, што зроблены першыя крокі — хутчэй, толькі выказаны намер.

Галіна УЛІЦЕНАК.

БЕЛАСТОЦКІЯ НАТАТКІ

ВЯРТАННЕ ТРАДЫЦЫЙ

Гэты аднапавярховы з мансардай дом на вуліцы Міцкевіча ў Бельску-Падляскім амаль нічым не адрозніваецца ад суседніх. Можна толькі невялічкай царквой, прыбудаванай да яго. Але ж менавіта тут робіцца справа, якой наканавана адыграць вялікую ролю ў захаванні і развіцці праваслаўя ў Польшчы. Тут знаходзіцца адзіная ў Польшчы іконаграфічная школа, заснаваная святаром парафіі Святога Міхаіла Архангела ў Бельску-Падляскім Ляонцюшам Тафілюком. Так склаўся, што на працягу дзесяцігоддзяў праблемай аднаўлення і напісання ікон у Польшчы займаліся асобныя іканапісцы, якім

міўся з тэхнікай напісання ікон. Праз некалькі год, сабраўшы аднадумцаў—Тафілюк упершыню арганізаваў іканапісны летнік з удзелам фінскіх іканапісцаў. У далейшым запрашаліся іканапісцы з Расіі і іншых краін.

Нарэшце, у 1991 годзе была заснавана іконаграфічная школа, якую ўзначаліў Ляонцюш Тафілюк. Каб стаць сапраўднымі іканапісцамі, выхаванцы школы на працягу чатырох год вывучаюць Святшчэннае пісанне, тэапію, іконы, гісторыю царквы, літургію, архітэктуру, жывапіс. Яны дасканала ведаюць тэхналогію выканання ікон. Школа працуе ў даўніх традыцыйных кляштарных іканапісных школах. Выхаванцы школы звяртаюцца і да візантыйскіх традыцый, а таксама да залатой эпохі іканапісу на Русі XIV—XVI стагоддзяў. Тэафан Грэк, Дзіанісій, Андрэй Рублёў — майстры, іконаграфічную творчасць якіх вывучаюць у школе.

Пра строгі адбор навучэнцаў і іх грунтоўную падрыхтоўку можна меркаваць па колькасці выпускнікоў. За дзесяць год школу скончылі 16 іканапісцаў. Зараз тут вучыцца 22 чалавекі. Пасля школы, якая мае статус вышэйшай навучальнай установы, яе выхаванцы праз пяць год практычнай творчай працы могуць атрымаць тытул магістра іконаграфіі.

Праца школы ўжо прыносіць плён. У праваслаўных храмах, як сказаў Ляонцюш Тафілюк, вяртаецца ціхая, спакойная і больш таямнічая ікона.

НА ЗДЫМКАХ: будынак іканапіснай школы ў Бельску-Падляскім; над іконай працуе Катарына МАЦЫЯЧУК; Ляонцюш ТАФІЛЮК дае парады навучэнцу школы Міраславу ТРАХАНОУСКАМУ.

Тэкст і фота Яўгена КАЗЮЛІ. Мінск — Беласток — Мінск.

не заўсёды хапала адпаведных ведаў і майстэрства. Іконы для новых храмаў, іканастасы даволі часта стваралі заезджыя мастакі з Украіны, Беларусі, Расіі.

Ляонцюш Тафілюк заўсёды лічыў, што ў іканапісе павінна быць традыцыя. У гэтым ён пераканаўся, калі ў 1978 годзе наведваў Фінляндыю і пазна-

КОРАТКА

У ЗНЯВОЛЕННЫХ СВАЯ ЦАРКВА

Некалькі гадоў таму Оршу наведваў уладыка Філарэт. Да яго звярнулася адміністрацыя калоніі ППК-12 з просьбай, каб адкрыць у гэтым месцы пазбаўлення волі сваю царкву.

Уладыка згадзіўся, Міністэрства ўнутраных спраў краіны таксама падтрымала ідэю. І вось нядаўна адбылося асвячэнне новага храма, які размясціўся ў памяшканні так званай культурнага цэнтру — звычайнага барака.

Алена РУДЗЬ.

СТАРАЖЫТНЫ ПІНСК

Удзiesiąтае стагоддзе ўступіў старажытны Пінск, першае ўпамінанне пра які знаходзім у «Аповесці мінулых часоў». Праходзячы па старых вуліцах былога цэнтру некалі магутнага княства, адчуваеш незвычайнае зачараванне сівых сценаў і дарожнай брусчаткі, мудрагелістых агароджыў.

НА ЗДЫМКУ: Францысканскі касцёл, пабудаваны ў пачатку XVI стагоддзя.

Фота Рамана КАБЯКА, БелТА.

УРАЖАННІ

ХРАМ МАЙГО СЭРЦА

З нагоды 90-годдзя касцёла Святых Сымона і Алены (Чырвоны касцёл), духоўны тэатр «Анёл» і Рэспубліканскі цэнтр творчасці «Інвацэнтр» правялі фестываль духоўнага мастацтва.

У святочныя дні было шмат цікавага, пра ўсё і не распавядзеш. Бо як, напрыклад, можна пераказаць адчуванні, якія былі ў прысутных падчас выступлення беларускай капэлы «Спадчына». Капэла выканала старадаўнюю шляхетную музыку і палыбіла ўсіх сваіх слухачоў у час Радзівілаў і Вялікага княства Літоўскага. Увогуле, у свяце прымалі ўдзел і хор «Глорыя» архікатэдральнага касцёла імя Найсвяцейшай Марыі Панны, і хор «Care Wose», які спяваў пад арганную музыку В. Шмата. Актрыса Тэатра юнага глядача Маргарыта Патапчук паказала мнаспектакль «Вечная кніга», а выканаўца Уладзімір Варшанін выступіў з канцэртаў аўтарскай песні. Выступалі шматлікія творчыя калектывы — як госці фестывалю, так і тыя, хто мог бы назваць сябе гаспадаром фестывалю: духоўны тэатр «Анёл», дзіцячы хор «Гасанна», хор «Голас душы» і многія іншыя, каму вельмі цікавы лёс Чырвонага касцёла, а значыць, і лёс Бацькаўшчыны.

А Белая зала касцёла Святых Сымона і Алены чакала сваіх глядачоў на прагляд відэафільма «Храм» — містэрыі, прысвечанай памяці Э. Вайніловіча і яго сям'і. Эдвард Вайніловіч — галоўны фундатар касцёла. Яго памяці прысвечана кніга, якая ўбачыла свет у гэтыя святочныя дні. А таксама быў абвешчаны конкурс на лепшыя вершы пра Вайніловічаў і Чырвоны касцёл.

Юлія ВАНІНА.

АРТЫСТКІ З МАЗЫРА

БелТА.

Артыстам ансамбля народнай музыкі і танца "Радуніца" Мазырскага раённага Дома культуры не раз даводзілася здзіўляць сваім

мастацтвам палякаў, немцаў, французцаў.

НА ЗДЫМКУ: салісткі ансамбля Ірына ЗАСІНЕЦ і Ірына ЛОГВІНАВА.

КЛУБ БЕЛАРУСКІХ ШКОЛ

ДНІ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ ў
ВІЛЕНСКАЙ ШКОЛЕ ІМЯ Ф. СКАРЫНЫ

Заўсёды хвалююча і ўрачыста праходзяць Дні беларускай мовы ў школе імя Ф. Скарыны. На гэты раз яны былі прымеркаваны да яшчэ адной знамянальнай даты — Дня гімназіі.

Пачаткам Дзён беларускай мовы можна лічыць адкрыты ўрок у 12 класе, прысвечаны жыццю і творчасці Ларысы Геніюш — знакамітай беларускай паэтки. Вучні мелі магчымасць яшчэ раз ачунаць у чароўнай светлазій гэтай мужнай жанчыны, яшчэ раз перажыць сустрэчу з Зэльвеншчынай, дзе і пабывалі многія віленчкі.

Урачыстае адкрыццё Дзён беларускай мовы і Дня гімназіі паклікала ў школьную залу і былых выпускнікоў, пачынаючы з тых, што вучыліся яшчэ ў Віленскай гімназіі больш шасці дзесяткай год назад, і тых, хто скончыў школу Ф. Скарыны год ці некалькі таму.

Старэйшай выпускніцай-гімназісткай была тут Вера Шостак. Яе цікавы аповед, алтымістычны і крыху гумарыстычны, не пакінуў публіку абыякавай. Светлую веру ў дабро пранесла гэта паважаная жанчына праз усё сваё насычанае падзеямі жыццё.

А потым быў канцэрт — выступалі вучні школы. Усмешкі на тварах у час выканання беларускіх і літоўскіх народных песень —

лепшы паказчык іх гонару за свой край і народ.

Нашы гісторыя і літаратура славіцца знакамітымі людзьмі. У лютым у школе адбылася сустрэча з вядомымі беларускімі паэтамі і пісьменнікамі — Вольгай Іпатавай, Сяргеем Законнікавым і Анатолям Вярцінскім. Атмасфера добразычлівасці, прычына нага настрою, створаная гэтымі таленавітымі людзьмі, дазволіла адравацца ад паўсядзённых клопатаў, наблізіцца да ўзвышанага.

А наладзіць гэту сустрэчу дапамагло пасольства Рэспублікі Беларусь і старшыня згуртавання беларускіх суполак у Літве — Лявон Мурашка. Вельмі радуе, што яны нас падтрымліваюць, аказваюць дапамогу.

"Вячоркі ў Паўлінкі" — так называлася наступная імпрэза, у якой прымалі ўдзел вучні горада Шальчынкіна і, вядома, нашы старшакласнікі. Гучныя аплэдыменты заслужыў выканаўца галоўнай ролі — Нэсцеркі — Анатоль Шавыраў.

Ролю Нэсцеркі выконваў і вучань 7-га класа — Косця Сарокін, але ўжо ў іншай пастаноўцы — "Літаратурным кірмашы". Падлеткі асабліва любяць выступаць, таму з вялікім задавальненнем у "кірмашы" ўдзельнічаў увесь клас.

Традыцыяна ў школе ў час Тэдняў беларускай мовы право-

дзяцца алімпіяды. Апошняя аб'яднала вучняў 5-х—11-х класаў. Лінгвістычны конкурс праводзіўся па прынцыпу: 5—6, 7—8, 9—10 і 11-я класы (гуманітарны і рэальны). Пераможцамі аказаліся Юля Калініч (6 клас), Ірына Алігойць (8 клас), Максім Дзмітрыеў (10 клас) і Артур Шышко (11 клас).

Нашы маленькія навучэнцы-пачаткоўцы таксама не засталіся ўбакі: праявілі сябе ў конкурсах інсцэніровак беларускіх народных песень і казак, выязнага чытання і мастацкай выставе.

Любяць нашы дзеці выступаць. А як прыгожа яны ўмеюць апавядаць пра традыцыі і звычаі беларускага народа. Пра гэта як нельга лепш сведчыць літаратурна-музычная кампазіцыя "Зямля пад белымі крыламі", створаная пад кіраўніцтвам Дзіяны Стахновіч.

І, як правіла, ніводнае свята школы не абыходзіцца без славунай музыкі, як мы яе тут называем, — Валянціны Кавальчук, чьім чудаўным талентам усе ганарацца.

Мінаюць дні, змяняюцца тыдні, сталенюць нашы дзеці. Вельмі хочацца, каб яны не гублялі пачуцця годнасці і гонару, памяталі пра сваю далучанасць да славутага народа, імя якому беларусы. А выйшаўшы са сцен школы, не забылі, што не толькі Дні беларускай мовы вучылі іх беларускасці, але і ўсё іх жыццё ў школе імя Ф. Скарыны было скіравана на гэта.

Алена БАЗЮК,
настаўніца роднай мовы.

УШАНАВАННЕ Барыса КІТА

6 красавіка сябрына Барыса Кіта і грамадскасць краіны адзначаць 91-годдзе з дня нараджэння гэтага славутага чалавека, беларускага патрыёта, ганараванага многімі краінамі свету. Ве-

чырына адбудзецца ў бібліятэцы Дома літаратараў. Аб сустрэчах з Барысам Кітом, яго дабрачыннай дзейнасці раскажучь Вольга Іпатава, Лідзія Савік, Навум Гальпяровіч.

7 КРАСАВІКА — ДЗЕНЬ ПАМЯЦІ ЛАРЫСЫ ГЕНІЮШ

Ларыса ГЕНІЮШ
У ПЕСНЯХ ЁСЦЬ ХЛЕБ

А мяне, мусіць, з гора
нарадзіла зямля,
толькі ціхай пакоры
у сэрца мне уліла.
Ноч, як подых хайтурны,
нат зара не ўзышла,
не з прамення, а з буры,
мусіць, выйшла душа.
Сонца на небасхіле.
Кружыць птах

над зямлёй.
Ён пазычыў мне крылле
і паклікаў з сабой.
Крылле — скарб

небагаты.
Узлётай не падзяліць.
Не ханіла зярнятай,
каб усіх накармаць.

Толькі песень ханіла,
каб хтось духам акрэп.
Пэўна, у песні ёсць сіла.
Пэўна, у песні ёсць хлеб.

"АСВЕТНИК — ТОЙ,
ХТО АПЯРЭДЗІЎ ЧАС"
У. Караткевіч.

Пакутніцае самаадданае жыццё і творчасць беларускай паэтки Ларысы Геніюш не засталіся не заўважанымі ў свеце. Яе кнігі і вершы чытаюць у Польшчы, Чэхіі, Аўстраліі, Англіі і іншых краінах.

У Лондане, напрыклад, у 1992 годзе выйшла кніжачка "Вершы", у якой надрукаваны творы Л. Геніюш за-

1945—1947 гады, а прадмову напісаў прафесар з Лондана, спецыяліст па славянскіх літаратурах Арнольд Макмілін.

А Вера Рыч, англійская паэтка, навуковец, пераклала верш Ларысы Геніюш "На начлезе", які надрукаваны ў Лондане ў 1971 годзе.

Дарэчы, адна з дыпломных работ сёлетніх выпускнікоў Мінскага дзяржаўнага лінгвістычнага ўніверсітэта будзе прысвечана аналізу перакладаў беларускай паэзіі на англійскую мову Верай Рыч, у тым ліку і вершаў Ларысы Геніюш.

Пётр ЖЭБРАК.

З ПОШТЫ Яўгена ЛЕЦКІ

Дарагі пане Яўгене! Высылаю Вам кнігу, сааўтарам якой з'яўляюся. Спадзяюся, што яна Вам згодзіцца. Цяпер я рыхтую ў друк кнігу "Умань казацкая і гайдамацкая", закончыў пераклад хронікі Гваньіні (звыш 40 друкаваных аркушаў), маюся рабіць да яе каментар. Вопіс Русі (Украіны і Беларусі) Гваньіні я ўжо апублікаваў у часопісе "Всесвіт" № 11—12 за 2000 год, там апавядаецца (коратка) шэраг беларускіх местаў, земляробчы лад у Беларусі (прынамсі, Гваньіні быў падчас Лівонскай вайны 18 гадоў камендантам, дакладней, адным з 4-х капітанаў Віцебска). Магчыма, варта даць натачку пра яго ў "Голасе Радзімы"?

Даведаўся пра Трэція Доўнар-Запольскія чытанні ў Рэчыцы, якія адбудуцца восенню 2001 года. Абавязкова пастараюся трапіць, яшчэ і жонку з сабою вазьму. Мне вельмі тады ўсё спадабалася. Хачу выступіць з паведамленнем пра ўдзел жыхароў Рэчыцы і яе ваколіц у нацыянальна-вызваленчай вайне 1648—1658 гадоў; жыхары Рэчыцы бралі актыўны ўдзел у барацьбе супраць войскаў Радзівіла. На падставе дзённіка Януша Радзівіла, які я таксама рыхтую ў друк, але надта павольна, можна шмат чаго цікавага даведацца. Там увесь час размова ідзе пра Рэчыцу, і надароўца звесткі пра партызанаў, паўстанцаў, якія часта нападлі на войскі Рэчы Паспалітай. Да восні 2001-га я паспрабую яе мага больш здабыць такіх звестак, каб карціна супольных дзеяў беларусаў і ўкраінцаў у гэтым рэгіёне была паўнейшай. Апрача гэтага, адна мая студэнтка (Л. Мельнік) знайшла шмат цікавых і невядомых звестак пра Доўнар-Запольскага які выкладчыка ў Кіеве ў дарэвалюцыйны перыяд. Па яе ініцыятыве я на-

кіраваў ад кафедры гісторыі НАУКМА, якой загадваю, ліст наконт адной важнай справы, звязанай з Доўнар-Запольскім. Справа ў тым, што ў Кіеве ёсць вуліца М. Доўнар-Запольскага, названая ў гонар сына вучонага, які, на нашу галаву, выгадаваўся бальшавіком. Цяпер у сувязі з масавым перайменаваннем вуліц у Кіеве меркавалася "спалэнду" пераназваць і гэтую вуліцу. Мы прапанавалі саломонава рашэнне (па ініцыятыве студэнткі): пакінуць вуліцу Доўнар-Запольскага, але ўжо не сына, а бацькі-гісторыка! Справа нібыта не кепска вырашаецца, і цешымся надзеяй, што будзе так, як мы просім ва ўлады).

У кнізе (падручніку), якую высылаю, і ў напісанні якое я ўдзельнічаў (гэта, па сутнасці, мае артыкулы, раскіданыя па розных часопісах і газетах), артыкулы гэтыя цяпер загучалі па-новаму, будучы аб'яднанымі ў адно цэлае. Канадскія ўкраінцы далі грошы на выданне, і яно выйшла досыць вялікім накладам. Спадзяюся, кніга будзе карыснай і беларусам, бо я туды прыладзіў апісанне бітвы пад Воршай у 1514 годзе. Было б больш часу на навуку, то пісаў бы і пісаў, у тым ліку пра такую блізкаую мне і ўсім сапраўдным украінцам Беларусь. Прынамсі, пры ўсіх нашых і вашых бедах на сучасным этапе ўсё ж ёсць і нямапа добрага, досыць згадаць украінска-беларускія дачыненні (усё ж мы не ваявалі адзін супраць аднаго як дзяржавы, "нет худа (бездзяржаўнасць) без добра", але думаю, што, і стаўшы чынным незалежнымі, будзем і надалей сябрамі. І дай божа, каб і ў нас, і ў вас усё было добра!

Юры МЫЦЫК
(прафесар Кіева-
Магілянскай акадэміі).
Украіна.

"БАЦЬКАЎШЧЫНА" ў ІНТЭРНЭЦЕ

Міжнароднае грамадскае аб'яднанне "Згуртаванне беларусаў свету "Бацькаўшчына" рада паведаміць, што нарэшце вы можаце пазнаёміцца са старонкай нашай арганізацыі ў Інтэрнэце па адрасу: www.zbsb.virtualave.net.

Старонка прысвечана падрыхтоўцы і правядзенню Трэціяга з'езда згуртавання беларусаў свету і дае магчымасць распачаць шырокае абмеркаванне заўваг і прапановаў беларускай дыяспары, жыхароў Беларусі па

правядзенні з'езда. Старонка таксама ўтрымлівае інфармацыю пра дзейнасць МГА "ЗБС "Бацькаўшчына", навіны з беларускай дыяспары.

Запрашэдем вас да ўдзелу ў электронным форуме, які ўвесь час працуе на сайце. Вы можаце пакінуць свае заўвагі на афармленні сайта ў гасцёўні, напісаць нам свае прапановы па з'езду на адрас: zbsa@lingvo.minsk.by.

Управа
МГА "ЗБС "Бацькаўшчына".

ПАДРАБЯЗНАСЦІ

МАЦА ПРЫБУДЗЕ З ІЗРАІЛЯ

Каля 10 тон мацы маюць намер паставіць у Беларусь ізраільскія фірмы — вытворцы гэтай прадукцыі.

Як паведаміў старшыня Іудзейскага рэлігійнага аб'яднання ў Беларусі Юрый Дорн, вялікая партыя абрадавай юрэйскай стравы прыбудзе ў Беларусь напярэдадні свята Песах, якое сёлет адзначаецца 7—8 красавіка. Велікодныя седэры — святочныя сталы будучы арганізаваны ў 19 гарадах Беларусі.

Гаворачы пра гісторыю ўзнікнення мацы, Ю. Дорн нагадаў, што першы "апрыснок" быў выпечаны 4 тысячы гадоў назад і прысвечаны выхаду 7 тысяч яўрэяў з егіпецкай зямлі, а таксама набыццю імя ля падножжа гары Сінай свяшчэннай Бібліі. Традыцыяна маца выпякаецца з мукі і вады ў выглядзе тонкага праснака.

Цяпер у Беларусі пражываюць 29 тысяч яўрэяў.

А. Р.

Вечар на Нёмане.

Фота Яўгена КАЗЮЛІ.

АСОБА Ў БЯЗМЕЖЖЫ ЧАСУ

Аляксей КАЎКА (Масква).

НАШ ЧАЛАВЕК У МАСКВЕ

Мікалай УЛАШЧЫК ЯК ПОСТАЦЬ БЕЛАРУСКАГА ЗАМЕЖЖА

Свае развагі над узятым пытаннем Улашчык і выказаў у грунтоўным лісце (люты 1969 года) Ермаловічу: "Шаноўны Мікалай Іванавіч, узятая Вам праблема вельмі складаная. Па сутнасці, яна распадаецца на некалькі меншых, кожная з якіх вымагае спецыяльных доследаў. Як мне здаецца, цэнтральным з'яўляецца пытанне адносна тэрыторыі, на якой жыла тая Літва, што дала назву народу і дзяржаве. Па-другое, трэба больш-менш дакладна вызначыць час, калі балцкае насельніцтва гэтага раёна было асімілявана нашымі прыходамі. Калі гэта будзе зроблена, рэшту будзе вырашыць значна прасцей".

Затое адразу і безагаворачна абодва вучоныя сшыліся ў поглядзе на асноўную дзяржава-творчую ролю старажытнага Новагародка ў станаўленні Вялікага княства Літоўскага. "Калі была каланізавана тэрыторыя Літвы? Крыніцы гавораць, што першаю сталіцаю Літвы быў Навагрудак (навагрудчане завуць гэты горад Наваград), але сучасная літоўская і польская гістарыяграфія адмаўляе гэта. Адмаўленне гэта ў вельмі значнай частцы мае "патрыятычны" характар, бо літоўцам здаецца абразлівай думка, што іх першая сталіца была заснавана не на літоўскай тэрыторыі. Я кепска ведаю археалогію Літвы на сённяшні дзень, але да нядаўняга яшчэ часу было вядома, што ў Жэмайці нават у сярэдзіне XVI стагоддзя не было гарадоў у поўным сэнсе гэтага слова, [гэта значыць] паселішчаў, дзе б насельніцтва займалася галоўным чынам гандлем і рамяством. Зараз шмат капаюць у Вільні, але я таксама не ведаю, ці ўдакладнілі час, калі Вільня стала горадам. Магчыма, значна пазней, чым Навагрудак. А палюць сталіцы засноўвалі ў найбольш эканамічна развітых гарадах, то пэўна можна заставацца пры старым поглядзе, што першаю сталіцаю такі быў Навагрудак".

Творчыя ўзаемадачыненні гэтых двух магутных гістарычных постацей — Улашчы-

ка і Ермаловіча, не пазбаўленыя пэўнае палемічнасці паміж імі, заслгоўвалі б асобнага разгляду. Тут зазначым толькі, што Мікалай Мікалаевіч добра разумеў, нутрана падзяляў шляхетнае, дзёрзкае парыванне свайго суродзіча "паказаць усю безгрунтоўнасць міфа аб літоўскім заваяванні" Беларусі, высакароднасць яго выкліку, кінутага айчынай гістарыяграфіі: "Мы і так спазніліся. Чатырыста гадоў нас, беларусаў, водзяць за нос літоўскім заваяваннем і прадаўжаюць вадзіць, а мы не толькі не аспрэчваем гэтага, а самі пайтараем [заезджаныя?] байкі" (з ліста М. Ермаловіча да М. Улашчыка ад 6 сакавіка 1969 года).

Напэўна несправядлівым, перабольшаным было падазрэнне Міколы Іванавіча наконт зайздасці яго старэйшага таварыша па цэху гісторыкаў — маўляў, тое, што мог зрабіць ён, Улашчык, у адкрыцці старажытнае Літвы на ўласна беларускіх землях, адкрыта кімсьці іншым (з ліста да Міхала Белямука ад 15 красавіка 1988 года). Хаця і аўтар "Старажытнае Беларусі" добра ўсведамляў і высока цаніў ролю і месца гэтай неардынарнай асобы ў беларускай навуцы. Пра тое найлепш сведчаць Ермаловічавы рэцэнзіі на Улашчыкавыя працы аб летапісах, працуе слова на яго 70-годдзе ў часопісе "Беларусь" (1976. № 3; нататка, на жаль, не адлюстравана ў біябібліяграфічным паказальніку М. Улашчыка), цёплыя лісты і паштоўкі на той самы маскоўскі адрас на працягу 70-х — пачатку 80-х гадоў. Як, урэшце, і гэты востры і ўдзячны водгук на Улашчыкаў крытычны разгляд універсітэцкага падручніка па гісторыі Беларусі (Нёман. 1983. № 3): "Добра, што ёсць каму схопіць фальсіфікатараў за руку".

Аднак пры ўсёй значнасці і неадкладнасці сцісла навуковых праблем, тыя не вычэрпвалі і не высушвалі живога, дасціпнага розуму абаяльнага чалавека. Прываблівала таксама яшчэ адна якасць Улашчыкавае натуре — каларытнай спалучанасцю ў ёй высокага акадэмізму і практычнага жыццязлюбнага, зноў жа гісторыкаацэннага стаўлення да навакольнага свету. У гэтых адносінах многа цікавага, непаўторнага нясуць у сабе Улашчы-

кавы краязнаўчыя працы, роздумы-меркаванні — шчодро расцярушаныя на аркушах яго перапіскі.

"Пазнай свой край — любі свой край!" — пад гэтай ці падобнай незнарочыстай шапкай калісьці збіраўца і надрукоўца яго думкі-іскрынікі — нахшталт тых, што выпраменьваюць з разваг над лістом школьніка-краязнаўца Аляся Навіцкага са слынных Гудзевічаў на Мастоўшчыне: "Якія збіраць матэрыялы? У Вас, так разумею, сабраны экспанаты пра старую вёску, але міне 50 гадоў, і ўсё, што мы бачым вакол сябе, стане мінулым, і Вашы дзеці будуць слухаць Вашу гаворку як нешта амаль фантастычнае. Таму добра заставайцеся для будучых людзей як мага лепш арганізаваны паказ сённяшняга дня. Калісь я пісаў, што трэба як мага больш фатаграфіраваць хаты, абары і г. д. на розных стадыях іх пабудовы. Трэба збіраць усякую дробязь (зараз дробязь), посуд, ворта сабраць пугі, якія ёсць у пастухаў (дарэчы, дайце прабу даць трохі пняккі, каб звіць адмысловую кручкватую пугу і здаць у музей, але нідзе ні пняккі, ні нават ільну" (ліст, датаваны 19 сакавіка 1986 года).

У такім двухіпастанна цэльным стане даследчыка і творцы гісторыі яго і заспелі за рабочым сталом апошнія хвіліны жыцця. На валіку пішучае машынкi засталася незавершанай старонка пра Літоўскі статут 1529 года, побач, на падаконніку, — кавалачак пугі-навіянікі, плеченай вучоным з пняккі, даданае гудзевіцкімі вучнямі. Падагульненні? Высновы? Магчыма, найлепшым развязаннем таго і другога будзе кніга ўспамінаў пра Мікалая Улашчыка, плануемая Нацыянальным навукова-асветным цэнтрам імя Ф. Скарыны.

Цяжка, часам да безнадзейнасці распачна бывае і, пэўна, будзе не аднаму з нас — шукальнікам Беларускае Праўды на ростанях зямных і касмічных (траплялі ж у космас і беларусы...). І тады ў самы раз азірнуцца на таго Чалавека, каму было намнога цяжэй, безвыходней. Які, аднак, вытрываў, выжыў, перамог — на царністым шляху да Бацькаўшчыны-Беларусі.

ДЭБЮТ

● Леанід ЯЎМЕНАЎ.

Я чуў пра гэтага хлопчыка з самага першага дня яго з'яўлення на свет.

Нарадзіўся Сяргей Дубавік у прастай беларускай сям'і мінчукоў, усёй сваёй існасцю і родавай "пунавінай" прывязанай да вёскі Старыя Маргі, што на Уздзеншчыне.

Лёс наканаваў яму вельмі цяжкае дзяцінства: адна за адной шматлікія і няўдалыя хірургічныя аперацыі, фізічныя і маральныя пакуты, даволі сціплае матэрыяльнае становішча сям'і.

На многія гады Сяргей неяк вылаў з майго поля зроку. Ды раптам дайніа сябры напросілі паглядзець паэтычныя спробы яго, ужо ладнага юнака, вучня апошняга класа сярэдняй школы. Пазнаёміўся. Зразу ж зразумеў, яшчэ шмат чаму трэба вучыцца ў гэтай найтанчэйшай сферы духоўнага свету чалавека, якая называецца паэзія. Але мяне па-добраму ўразілі шматлікія "боскія іскрынікі" ў напісаным гэтым юнаком і яго далёка не юнацкае светаўспрыманне.

Поспехаў і шчасця яму на нялёгкіх пуцявінах жыцця.

Сяргей ДУБАВІК

ЖАДАННЕ
 Бы шкло аконнае,
 раструшчана душа,
 Што не хапае ёй, што ёй патрэбна!
 Мо, таямніцы зорнага каўша,
 Ці, можа, чараў ліпеньскага неба!
 А, можа, прагне дзённага святла
 і праўды чыстай у прадонні свету!
 Ці цёплай ласкі людскага жытла
 ды пчол і кветак будучага лета!

Ці, мо, рукі братэрства на плячы,
 Дзівакаватых песень і гаючых?
 Ці, можа, губ дзявочых уначы,
 Было каб разам соладка і пяхуча!..

П'яніў каб музы вечнае напой,
 Ніколі не знікала б і каханне! —
 Адкрытай быць і быць самой сабой —
 Душы юнацкай прагнае жаданне.

ТУТА СТАРЫХ МАРГОЎ

Ад тугі прытупілася пёрка,
 Скруха засціць жыцця берагі...
 З поўняй бяжыць страчаю на золку
 Сонца рання і край дарагі.

Ад жыцця мне не шмат чаго трэба,
 Хай заўсёды цячэ як цякло:
 Кожнадзённа будзённага хлеба,
 Хаты дзедавай свет і цяпло...

Хай нябогам заможная доля
 Цёмнай ноччу пад сэрцам пях, —
 Мне адно толькі б — праўды і волі,
 Ды памінак па хамству яшчэ.
 Мне б — сумлення адвечнага свята
 На пакутнае нашай зямлі...
 Ды каб радасць ў драўляных хатах
 Завітала б калі-нікалі.
 Ад тугі прытупілася пёрка,
 Скруха засціць жыцця берагі:
 Мне не трэба парываў,
 нью-йоркаў —
 Клічуць міла Старыя Маргі".

ПЛАЧ ВЫГНАННІКА

Выгнаннік з айчыны, ці ж я вінаваты,
 Стары і нямоглы, як сцёрты пятак,
 Што нелюдзям нейкім уласнае хаты
 Ды ўласнай зямлі не хапае ніяк.

Ад жаху калоцяцца сэрцы малечаў,
 Ад жаху калоцяцца рукі кабет —
 У сквапнасці нейчай, у лютасці нейчай
 Канае жыццё і знясілены свет.

А час, у нябыт ён ляціць так імкліва,
 І мары знікаюць у моры пакут:
 Ці ўзімецца з попелу сонечным дзівам
 Вайною папалены мілы мой кут!..

Фота Яўгена КАЗЮЛІ.
 * Вёска Уздзенскага раёна.

ГАЛЕРЭЯ Ў ТРАЕЦКІМ

Дзя арганізацыі новай галерэі нарадзілася на аснове праекта "Траецкі кірмаш", які ажыццяўляе ўжо трэці год Беларуска-кі фонд культуры. Галерэя

сваёй мэтай лічыць падтрымку народных майстроў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, а таксама прапаганду іх творчасці і пошук новых

СЛАВУТЫЯ МАЙСТРЫ

Такую назву атрымала новая мастацкая галерэя, што адкрылася ў Мінску ў Траецкім прадмесці. Заснавана яна творчым прадпрыемствам "Славутасць" пры дапамозе Беларускага фонду культуры.

імен. Наведвальнікі галерэі маюць магчымасць набыць разнастайныя мастацкія вырабы з гліны і сапомы, прадметы ткацтва і многа чаго іншага.

Як пажартаваў на адкрыцці галерэі старшыня фонду культуры Уладзімір Гілеп, уваход у галерэю бясплатны, а выхад платны. І сапраўды, цяжка пайсці з галерэі без сувеніра. Арганізатары галерэі адзначылі, што лічаць святой справай правядзенне экскурсій для студэнтаў мастац-

кіх навучальных устаноў і школьнікаў, наладжванне сустрэч з вядомымі майстрамі. Дарэчы, першая такая сустрэча адбылася ў час адкрыцця галерэі. У цэнтры ўвагі была Вера Салдатава — адна з самых вядомых майстроў сапомаплення.

НА ЗДЫМКАХ: Вера САЛДАТАВА і яе сапамяны "Пегас"; дэкаратыўнае пано "Траецкі кірмаш" — адзін з экспанатаў новай галерэі.

Тэкст і фота Яўгена КАЗЮЛІ.

АЛІМПІЙЦЫ

Яны ўжо дзесяць гадоў разам. І дома, і на трэніроўках. Яны — гэта спартыўная сям'я Ігары Астапковіча і Ірыны Ятчанка, якія прывезлі з Алімпійскіх гульняў у Сідні два медалі. Зрэшты, хай лепш гавораць самі...

ПРА СЯБЕ

Ігар АСТАПКОВІЧ. Нарадзіўся 4 студзеня 1963 года, рост — 192 сантыметры, вага — 120 кілаграмаў. Заслужаны майстар спорту, сярэбраны прызёр Алімпійскіх гульняў-92, сярэбраны прызёр чэмпіянатаў свету-91, 93, 95; чэмпіён Еўропы-90, сярэбраны прызёр чэмпіянату Еўропы-94; уладальнік Кубка Еўропы-91 і Гран-пры-92; бронзавы прызёр Алімпіяды-2000.

— Родам я з Наваполацка. З першага класа захапіўся фізкультурай: плаваў, бегаў, нават воднымі лыжамі спрабаваў заняцца... А ў лёгкую атлетыку трапіў зусім выпадкова: трэнер прыйшоў у школу і павеў увесь клас на стадыён. І затрымаўся я там на 26 гадоў.

Пакуль выступаў сярод юнакоў, асабліва не вызначаўся на буйных спаборніцтвах, хаця ў сваёй рэспубліцы быў першым. А калі перайшоў у разрад юніёраў, стаў на свайму ўзросце трэцім у СССР. І толькі амаль праз дзесяць год, на зімовым чэмпіянаце Саюза 1986 года, падняўся на п'едэстал (праўда, на трэцюю прыступку), штурхнуўшы снарад на 78 метраў 28 сантыметраў. А трэба сказаць, што гэты год быў самым "зорным" для савецкіх кідальнікаў молата, і нарматыў майстра спорту міжнароднага класа таксама быў самым высокім за ўсю гісторыю — 78 метраў. Я яго пераадолеў, і гэта для мяне вельмі памятная дата.

Тады я паверыў у сябе, і на Універсіядзе ў 1987 годзе ўпершыню перамог, ды яшчэ і з рэкордам Універсіяд — 78, 48. Яшчэ раз на верхнюю прыступку "высокага" п'едэстала падняўся ў 1990 годзе на чэмпіянаце Еўропы з лепшым сваім афіцыйным вынікам — 84, 14. Хаця кідаў і далей — 84, 62 (трэці вынік у гісторыі сусветнага кідання молата). Але на гэтым маё чэмпіёнства скончылася, і я стаў, як мне гаварылі, "вечна другім", гэта

значыць, чэмпіёны мяняліся, а я заставаўся другім прызерам. Спачатку сумаваў, але з часам усваядоміў, што на другую прыступку можна прабіцца, толькі пакінуўшы ззаду амаль 50 мацнейшых кідальнікаў, якія таксама хочучы пастаяць на п'едэстале, дзе ўсяго тры месцы. Хаця па-ранейшаму лічу: самыя "крыўдныя месцы" ў спорце — другое і чацвёртае. Дру-

туральная змена пакаленняў, наступіла і мая чарга. І яшчэ хачу сказаць трэнерам зборнай, якія верылі ў нас і дапамагалі — Бандарчуку, Бакарынаву, — вялікі дзякуй.

Ірына: Я таксама прайшла школу зборнай, але ў той час, калі я трапіла ў яе, ужо не кідалі дыск такія легендарныя атлеткі, як, напрыклад, Фаіна Мельнік. Затое рэгулярна кідае снарад за 70 метраў наша Эля Зверава, застала там Савянку і Мурашаву... Так што было ў каго вучыцца.

ПРА НАС

Ігар: 21 снежня мы з Ірынай святкавалі 10-годдзе сумеснага жыцця, хаця пазнаёміліся яшчэ на дзесяць гадоў раней: абодва

6-й політэхнічнай гімназіі, якое даўно магчымаць вучыцца сыну не па месцы нашай прапіскі, а па месцы жыхарства маіх бацькоў (яны пераехалі ў Мінск). Мая маці, бабуля Антона, узяла гэта ўсё на сябе, паколькі таксама нас разумее.

Ірына: Не ведаю, што там гаворыць Ігар, але нам разам добра: ён умее, а галоўнае, жадае рабіць па дому ўсё, так што здымае з мяне значную частку абавязкаў. І нават калі пасля вялікіх нагрузак наогул нічога не хочацца, ён гэта таксама разумее. Відаць, не дарма мы адзін да аднаго (а хутчэй ён да мяне) дзесяць гадоў прыглыдаліся — пазнаёміліся ў Стайках у 1980 годзе, і ён, як мне здавалася, не вельмі звяртаў на мяне ўвагу. Зрэдку

ДЗВЕСЦЕ ПЯЦЬДЗЕСЯТ НА ТРАІХ

ж былі кідальнікамі, таму часта сустракаліся на зборах — у Стайках або яшчэ дзе-небудзь. "Перакрыжоўваліся" і на стадыёне, і ў цяжкаатлетычнай зале. А зараз ужо сыну Антону сем гадоў, важыць 30 кілаграмаў, так што на траіх у нас — 250! Канешне, і ў кожнай сям'і, у нас бываюць непаразумыні, а ў спартыўных сем'ях гэта здараецца часцей, таму што мы наогул людзі эмацыянальныя, і псіхалагічныя стрэсы накопліваюцца — на трэніроўках, на спаборніцтвах. І часам даходзіць да таго, што досыць мавага жарыятка для "ядзернага выбуху".

Але ўсё загладжваецца тым, што ў сям'і, падобнай нашай, проста само сабою павінна існаваць разуменне не толькі агульных мэт, але і агульных сродкаў іх дасягнення, паколькі абодва вядзем аднолькавы лад жыцця. Што тычыцца бытавых праблем, то тут прасцей, таму што "падзепена" ў нас толькі адно — пральная машына. Не ведаю нават, як яна ўключаецца. Усё астатняе стараемся рабіць разам. Сняданак, як правіла, гатую я, таму што раней устаю. Ды і што яго рабіць: яечню падсмажыць, бутэрброды нарэзаць, каву зварыць... Навука няхітрая. Абеды варыць Ірына (з маёй дапамогаю), зноў-такі, калі дома. Справа ў тым, што ў перыяд падрыхтоўкі да спаборніцтваў мы стараемся трапіць на цэнтралізаваныя зборы, тады застаецца больш часу на аднаўленне: патрэніраваўся, адпачыў, паеў, зноў патрэніраваўся... Бо ў гэты ж час для нас перавярнуць за трэніроўку паўсотні тон на дваіх — нагрузка сярэдняя.

А ў міжсезонне стараемся не ствараць сабе скаладанасцей з ежаю — "перахопліваем" што ідзе прыйдзецца. Бо за той час, калі адсутнічаем, збіраецца столькі праблем, што ў вострым выпадку з дому, а ў дзевяць вечара вяртаемся. Бедны наш Антошка! Ён бачыць бацькоў па суботах і нядзелях ды яшчэ ў час нашага адпачынку. Раней прасцей было: паўгода ў Наваполацку, пяць месяцаў у Гомелі ды месяц з намі. А як пайшоў у школу... Так што вялікі дзякуй кіраўніцтву Мінскай

хадзілі разам у кіно, за рукі патрымаемся — і ўсё. Толькі ў 1990-м раман стаў развівацца больш энергічна і ў снежны закончыўся вяселлем. Шлюб многае для мяне змяніў: думаю, калі б мой муж не быў, як я, спартсменам, то ўсе трэніроўкі і выступленні для мяне ўжо даўно б закончыліся. Але калі абодва, ды яшчэ на такім узроўні... Не, спартыўная сям'я — гэта добра. Тым больш, што Ігар спраўдны рыцар: у нашых спрэчках заўсёды ўступае першым.

ЯК ДАЛЕЙ ЖЫЦЬ БУДЗЕМ

Ігар: Калі на Алімпійскіх гульнях у Атланце я заняў сёмае месца, то ўжо праз гадзіну ў Мінск пайшоў факс, каб мне і кідальніцы кап'я Шыкаленка знялі заробную плату. І толькі пасля размовы прэзідэнта нашай федэрацыі з тагачасным міністрам спорту мяне пазбавілі толькі "надбаўкі". Такім чынам, мы з Ірынай тады атрымлівалі столькі ж, колькі, скажам, дворнік у ЖЭС.

Зараз жа ўсё змянілася. Раней медалі зарабляў тандэм трэнер — спартсмен, а цяпер на вынік працуе цэлы каспектыў: арганізатар, урач, масажыст і яшчэ не адзін чалавек.

Хто і як будзе іх працу аплачваць? Да таго ж, яшчэ нельга крыўдзіць і першага трэнера, які знайшоў спартсмена і давеў яго да пэўнага ўзроўню. Зараз жа на "грамадскіх пачатках" працуе або дурань, або шарлатан. А вялікі спорт, якім мы займаемся, дае прыбытак — грашовы або палітычны (ці абодва разам). І людзі, што працуюць у ім, павінны атрымліваць працэнт ад гэтага прыбытку, інакш яны не будуць шырава аддаваць усе свае сілы дасягненню перамогі.

Мне гавораць, маўляў, плюньце на ўсё і едзьце — спартсмены вашага ўзроўню ўсюды патрэбныя. Шчыра прызнаюся: такія прапановы былі, быў нават момант, калі пачалі афармляць грамадзянства іншай краіны. Але, відаць, беларус — гэта дыягназ. Пабудзеш месяц-другі за мяжою, і так дадому хочацца — хоць плач. Вось і зараз — адпачылі крыху, падумалі і пойдзем у федэрацыю лёгкай атлетыкі (яе прэзідэнт Аляксандр Рудскіх — разумны чалавек) дамаўляцца, каб нас год-другі не турбавалі, патрабуючы перамогі і высокіх вынікаў, не ставілі "звышзадач". Калі дамовімся, то зможам пратрымацца да Афін і выступіць там годна. У Сідні ж з былых савецкіх кідальнікаў молата я быў лепшым, а Іра наогул толькі набірае моц.

АД АўТАРА

Трэба сказаць, што думкі сям'і Астапковіч — Ятчанка досыць тыповыя для ўсіх пераможцаў і прызёраў Сідні, з якімі давялося гутарыць. Сусветны ж спорт імкліва мяняецца, і трэба паспяваць за гэтымі пераменамі, каб не застацца на задворках. Патрэбны энергічныя арганізатары, вялікія сродкі, а галоўнае — востра неабходна юрыдычная база, ЗАКОН, перад якім усе роўныя, і нікому не трэба рабіць выключэнняў. І тады Беларусь будзе пераможцаў славянцаў поспехамі на спартыўных арэнах свету. Нездарма ж у Сідні яе кідальнікі выступілі лепш за ўсіх у свеце, заваяваўшы два залатыя і два бронзавыя медалі. Трэба ім толькі дапамагчы...

Юрый ВАЛОШЫН.
Фота Сяргея ДЗЕНІСЕНКІ.

ПРА ЗБОРНУЮ САВЕЦКАГА САЮЗА

Ігар: Для нас найлепшай школай стала зборная Савецкага Саюза па лёгкай атлетыцы. Справа ў тым, што да распаду Саюза яна была проста акадэміяй, дзе збіраліся лепшыя прафесіяналы ў прамым разуменні гэтага слова, як спартсмены, так і трэнеры. І хаця "млын" гэты перамоўваў вялікую колькасць людзей, тыя, хто выжываў, абавязкова становіліся чэмпіёнамі.

А для мяне, маладога хлопца, трапіць у адну кампанію з такімі "кітамі", як Сядых, Нікулінін, Там, значыла прайсці такую школу спорту і жыцця, што яе хапае і па сёння. Ды яшчэ пашанцавала, што тады з імі сул'езна не сапернічаў, толькі калі прайшла на-

«Голас Радзімы»

Галоўны рэдактар
Наталля САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Дзяржаўны камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей Рэспублікі Беларусь; Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі; Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом "Радзіма".

РЭДАКЦЫЯ:

Намеснік галоўнага рэдактара
Галіна УЛІЦЕНАК.
Адказны сакратар
Таццяна КУВАРЫНА.
Рэдактар аддзела — член рэдакцыі
Яўген ЛЕЦКА.

Рэдактар аддзела
Алена СПАСЮК.
Адкладальнік
Віктар МАШОШЭНКА.
Спецыяльная карэспандэнтка
Яўген КАЗЮЛЯ.
Алесь МЯСНІКОЎ.

Нэлі ПРЫВАЛАВА.
Рэдактар-перакладчык
Святлана КАРПУЧОК.
Стыльрэдактар
Ірына КАЗЛОВА.
Тэхнічны рэдактар
Данута РАКАВЕЦ.

Наш адрас: 220005, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны: (+375-17) 213-31-97 (тэл.-факс), 213-32-80, 284-76-56, 213-37-82.
Адрас у INTERNET: <http://www.voiceland.unibel.by>. E-mail: voiceland@tut.by

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 81.
Падпісны індэкс у Беларусі 63854.
Тыраж 1 897 экз.
Зак. 847.
Падпісана да друку 2.4.2001 г. у 12.00.

Газета набрана, звярстана і аддрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку». (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).